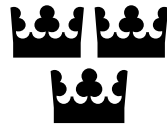

Regional tillväxt

19

Förslag till statens budget för 2018

Regional tillväxt

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	4
Diagramförteckning	6
1 Förslag till riksdagsbeslut	7
2 Regional tillväxt	9
2.1 Omfattning	9
2.2 Utgiftsutveckling	10
2.3 Skatteutgifter	10
2.4 Mål	11
2.4.1 Sammanhållningspolitikens mål	11
2.4.2 Politikens prioriteringar 2015–2020	12
2.5 Resultatredovisning	13
2.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	13
2.5.2 Resultat	19
2.5.3 Analys och slutsatser	42
2.6 Den årliga revisionens iakttagelser	47
2.7 Politikens inriktning	47
2.7.1 Inledning	47
2.7.2 Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020	48
2.7.3 EU:s sammanhållningspolitik	48
2.7.4 Prioriteringar	49
2.7.5 Utvecklad sektorssamordning, resultatfokus och tydliga roller	52
2.8 Budgetförslag	53
2.8.1 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	53
2.8.2 1:2 Transportbidrag	55
2.8.3 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	55

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp.....	7
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden.....	7
Tabell 2.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt	10
Tabell 2.2	Härledning av ramnivån 2018–2020. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt	10
Tabell 2.3	Ramnivå 2018 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt	10
Tabell 2.4	Skatteutgifter	10
Tabell 2.5	Regeringens prioriteringar och politikområden av betydelse för prioriteringarna	12
Tabell 2.6	Indikationer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner.....	14
Tabell 2.7	Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt och dess medfinansiering.....	19
Tabell 2.8	Beslutade regionala projektmedel 2016 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på respektive län och den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020.....	26
Tabell 2.9	Beslutade regionala projektmedel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020	27
Tabell 2.10	Beslutade regionala projektmedel 2016 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, sorterat efter nationella ämnesområden och ämneskategorier.....	28
Tabell 2.11	Beslutade EU-medel fördelat på tematiska mål för de nio regionalfondsprogrammen inom investering för tillväxt och sysselsättning – t.o.m. 2016.....	32
Tabell 2.12	Investerade medel per program för riskkapital t.o.m. 2016.....	33
Tabell 2.13	Beslutade EU-medel fördelat på tematiska mål för de nio gränsregionala och transnationella programmen inom Europeiskt territoriellt samarbete – t.o.m. 2016	34
Tabell 2.14	Den totala omfattningen EU-medel för de åtta regionala strukturfondsprogrammen och Europeiskt territoriellt samarbete perioden 2014–2020 samt beslutade EU-medel t.o.m. 2016.....	35
Tabell 2.15	Beviljade selektiva regionala företagsstöd	37
Tabell 2.16	Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, berörda landsting, samverkansorganet i Kalmar län och Gotlands kommun samt Tillväxtverket under 2016 fördelade på län	37
Tabell 2.17	Beviljade selektiva regionala företagsstöd fördelade på de största verksamhetsarterna.....	38
Tabell 2.18	Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län	38
Tabell 2.19	Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd 2016	39

Tabell 2.20	Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknat antal nya arbetstillfällen genom selektiva regionala företagsstöd	39
Tabell 2.21	Beslutat stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, fördelat på län.....	40
Tabell 2.22	Stöd till kommersiell service fördelat på län inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.....	41
Tabell 2.23	Totalt stöd till kommersiell service, fördelat på stödtyper och utgiftsområden	41
Tabell 2.24	Anslagsutveckling 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.....	53
Tabell 2.25	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder ..	54
Tabell 2.26	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.....	55
Tabell 2.27	Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag	55
Tabell 2.28	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:2 Transportbidrag	55
Tabell 2.29	Anslagsutveckling 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	55
Tabell 2.30	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden period 2014–2020	56
Tabell 2.31	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	57

Diagramförteckning

Diagram 2.1	Daglönsumma per sysselsatt i privat företagssektor relativt riket.....	16
Diagram 2.2	Förvärvsintensitet 20–64 år, relativt riket.	18
Diagram 2.3	Total finansiering av projektverksamhet under 2016 uppdelad på finansiär, avrundade belopp i mnkr och procent	28

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. för budgetåret 2018 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt tabell 1.1,
2. bemyndigar regeringen att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag		
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	2 099 637
1:2	Transportbidrag	400 864
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 421 024
Summa		3 921 525

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	2019–2025
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	2019–2023
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet		9 750 000

2 Regional tillväxt

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt omfattar medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

För att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken är tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden av avgörande betydelse.

Bland aktörer som har ansvar och uppgifter inom den regionala tillväxtpolitiken finns främst Almi Företagspartner AB, Arbetsförmedlingen, Boverket, Ekonomistyrningsverket (ESV), Försäkringskassan, Havs- och vattenmyndigheten, Luftfartsverket, länsstyrelserna, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för yrkeshögskolan, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Sametinget, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Statens jordbruksverk, Statens kulturråd, Statens skolverk, Stiftelsen Svenska Filminstitutet, Sveriges geologiska undersökningar, Sveriges export- och investeringsråd, Tillväxtverket, Trafikanalys, Trafikverket, Transportstyrelsen, universitet och högskolor samt Verket för innovationssystem (Vinnova).

Utgångspunkten för statliga myndigheter är att de så långt som möjligt ska erbjuda en likvärdig tillgång till service för alla medborgare och företag.

I Skåne, Västra Götalands, Hallands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Örebro, Gävleborgs, Jämtlands, Norrbottens, Väster-norrlands, Västmanlands och Uppsala län har landstinget det regionala utvecklingsansvaret och i Gotlands län är det Gotlands kommun som är ansvarig. I Södermanlands, Kalmar Blekinge, Värmlands, Dalarnas och Västerbottens län har samverkansorganet motsvarande ansvar. I Stockholms län har länsstyrelsen det regionala utvecklingsansvaret.

Finansdepartementet har den 19 maj 2017 remitterat promemorian Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län (Ds 2017:20). I promemorian föreslås att lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ändras så att lagen även omfattar Stockholms, Kalmar och Blekinge län. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	1 473	1 558	1 538	2 100	3 127	4 107
1:2 Transportbidrag	385	401	369	401	401	401
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	773	1 637	1 214	1 421	1 491	1 489
Totalt för utgiftsområde 19 Regional tillväxt	2 631	3 595	3 122	3 922	5 019	5 997

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utgifterna för 2016 inom utgiftsområdet blev ca 630 miljoner kronor lägre än anvisade medel. Det beror bl.a. på att uppstarten av programperioden 2014–2020 för regionalfonden har tagit längre tid än beräknat. Det har lett till att utbetalningstakten inom programmen blivit lägre.

Prognosen för 2017 är att utgifterna inom utgiftsområdet blir ca 473 miljoner kronor lägre än anvisat.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2018–2020. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	3 595	3 595	3 595
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	330	1 428	2 408
Varav BP18	517	1 533	2 588
Överföring till/från andra utgiftsområden	-4	-4	-6
Övrigt			
Ny ramnivå	3 922	5 019	5 997

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 2.3 Ramnivå 2018 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	2018
Transfereringar ¹	3 712
Verksamhetsutgifter ²	209
Investeringar ³	1
Summa ramnivå	3 922

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2016 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Tabell 2.4 Skatteutgifter

Miljoner kronor

	Prognos 2017	Prognos 2018
Regional nedsättning av egenavgifterna	60	60
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	460	470
Nedsatt energiskatt på elförbrukning i vissa kommuner	650	650
Bidrag till regionala utvecklingsbolag	0	0
Summa	1 170	1 180

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt redovisas i huvudsak på utgiftssidan av statens budget. Vid sidan av dessa stöd finns även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter.

Regional nedsättning av egenavgifter

Enligt lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) ska enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag med fast driftsställe i stödområde A vid beräkning av egenavgifterna göra ett avdrag från egenavgifterna med 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 180 000 kronor, dvs. högst 18 000 kronor per år. Fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet är undantagna från nedsättning. Skatteutgiften avser egenavgifter.

Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter

Enligt lagen om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) får arbetsgivare med fast driftsställe i stödområde A göra ett avdrag från arbetsgivaravgifterna med 10 procent av avgiftsunderlaget, dock högst med 7 100 kronor per kalendermånad. Nedsättningen gäller inte för kommuner, landsting, statliga myndigheter, statliga affärsdrivande verk eller registrerade trossamfund. Vidare är fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet undantagna från nedsättningen. Skatteutgiften avser arbetsgivaravgifter.

Nedsatt energiskatt på elförbrukning i vissa kommuner

Av 11 kap. 9 § lagen (1994:1776) om skatt på energi följer att en lägre energiskattenivå gäller för el som förbrukas av hushåll och tjänstesektorn i vissa kommuner med undantag för el som förbrukas som landström eller i datorhallar. Nedsättningen gäller elförbrukning i samtliga kommuner i Västerbottens, Norrbottens och Jämtlands län, Sollefteå, Ånge och Örnsköldsvik i Västernorrlands län, Ljusdal i Gävleborgs län, Torsby i Värmlands län, och Malung-Sälen, Mora, Orsa och Älvdalen i Dalarnas län. Nedsättningen och därmed även skatteutgiften uppgår till 9,6 öre/kWh. Normen utgörs av den energiskattesats på el som följer av 11 kap. 3 § i ovan nämnda lag.

Bidrag till regionala utvecklingsbolag

Avdrag får göras för bidrag som lämnas utan villkor till ett regionalt utvecklingsbolag enligt 16 kap. 12 § inkomstskattelagen (1999:1229). Skatteutgiften avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

2.4 Mål

Målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med starkt lokal och regional konkurrenskraft (prop. 2007/08:1, utg.omr. 19, bet. 2007/08: NU2, rskr. 2007/08:99).

Regionala hänsyn och tvärsektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden är av särskild betydelse för måluppfyllelsen. Detta är en följd av att den regionala tillväxtpolitiken omfattar betydligt fler åtgärder än de som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till regeringens tre prioriterade områden: att nå det övergripande målet om att ha lägst arbetslöshet i EU 2020, att nå de nationella miljömålen och uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män.

Den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till social, ekonomisk och miljömässig utveckling vilket gör att insatser inom politikområdet stärker genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

För att bidra till målet för den regionala tillväxtpolitiken är det viktigt att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Regeringens mål för jämställd regional tillväxt är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser.

2.4.1 Sammanhållningspolitikens mål

Sammanhållningspolitiken är EU:s politik för regional tillväxt och sysselsättning. Dess mål är att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU. Europa 2020-strategin är vägledande för sammanhållningspolitiken under programperioden 2014–2020. Strategin bygger på följande tre prioriteringar som också är tänkta att förstärka varandra:

- Smart tillväxt: utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
- Hållbar tillväxt: främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi.
- Inkluderande tillväxt (tillväxt för alla): stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

Sammanhållningspolitikens insatser bidrar till målet för den regionala tillväxtpolitiken.

2.4.2 Politikens prioriteringar 2015–2020

I juli 2015 fattade regeringen beslut om en nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 (N2015/05297/RT). Den regionala tillväxtpolitikens prioriterade områden är innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning samt internationellt samarbete. I tabell 2.5 framgår politikområden med resurser av betydelse för prioriteringarna.

Strategin och dess insatser ska bidra till att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Strategin ska också bidra till att nå det övergripande målet om lägst arbetslöshet i EU 2020, att nå de nationella miljömålen och uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män.

Tabell 2.5 Regeringens prioriteringar och politikområden av betydelse för prioriteringarna

Regeringens prioriteringar	Resurser av betydelse för prioriteringarna
Innovation och företagande	Finns framför allt inom regional tillväxtpolitik, näringspolitik, forskningspolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, kulturpolitik, energipolitik, miljöpolitik, politik för regional samhällsorganisation, integrationspolitik, utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande samt jämställdhetspolitik.
Attraktiva miljöer och tillgänglighet	Finns framför allt inom regional tillväxtpolitik, transportpolitik, politiken för informationssamhället, politik för regional samhällsorganisation, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, bostadspolitik, hållbart samhällsbyggande, miljöpolitik, energipolitik, kulturpolitik och jämställdhetspolitik. Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet för kommuner och landsting är viktigt för att en likvärdig offentlig service ska kunna erbjudas i landets olika delar.
Kompetensförsörjning	Finns framför allt inom regional tillväxtpolitik, näringspolitik, utbildningspolitik, forskningspolitik, förvaltningspolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, arbetsmarknadspolitik, transportpolitik, integrationspolitik och jämställdhetspolitik.
Internationellt samarbete	Resurser av betydelse finns inom flertalet av ovan nämnda politikområden.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

En rad olika faktorer påverkar den regionala utvecklingen, bl.a. skiljer sig regionerna åt avseende tätorts-, befolknings-, utbildnings- och näringsstruktur, naturresurser, infrastruktur samt geografisk struktur. Det gör att exempelvis internationella och nationella konjunkturförändringar påverkar regioner på olika sätt. Även klimatförändringarna påverkar regioner och branscher på olika sätt. Dessutom har regioner olika förmåga att nyttja sina regionala förutsättningar i form av bl.a. innovations- och förnyelseförmåga.

Den regionala tillväxtpolitikens effekter är ofta svåra att mäta och särskilja från övergripande konjunktur- och strukturförändringar som kan ha olika effekter på utvecklingen i skilda regioner.

För att följa upp politiken finns det dels indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner, dels indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområdet och dess medfinansiering.

Utveckling i Sveriges regioner

I detta avsnitt redovisas indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner fördelat på prioritering i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020.

Eftersom den regionala tillväxtpolitikens prioriteringar innefattar insatser inom ett stort antal politikområden har även indikatorerna en stor bredd.

Kortsiktiga regionalekonomiska förändringar avspeglas genom måtten modellbaserad lönesumma och arbetslöshet. Det finns därutöver tre huvudindikatorer och ett antal delindikatorer

som relaterar till prioriteringar i den nationella strategin och målet för politikområdet. I tabell 2.6 redovisas dessa indikatorer som syftar till att belysa långsiktiga strukturella och dynamiska förändringar fördelat på prioriteringarna för politikområdet. För prioriteringen internationellt samarbete, anges inga regionala indikatorer då området är mycket komplext och därmed inte kan beskrivas på ett rättvist sätt.

Huvudindikatorerna är valda utifrån att de på ett övergripande sätt visar den regionala utvecklingen kopplat till den nationella strategins prioriteringar. Huvudindikatorn arbetsproduktivitet avspeglar till stor del näringslivets samlade arbetsproduktivitet inom prioritering innovation och företagande. Prioriteringen attraktivitet och tillgänglighet kan på ett övergripande plan belysas genom huvudindikatorn inflyttningsnetto per 1 000 invånare, medan kompetensförsörjning beskrivs genom huvudindikatorn förvärvsintensitet 20–64 år för kvinnor och män.

Huvudindikatorerna kompletteras också med delindikatorer som ger en bredare bild av den nationella strategins prioriteringar.

För en mer utförlig beskrivning och analys av utvecklingen i Sveriges FA-regioner, se Tillväxtanalys rapport Regional tillväxt 2015 trender och analyser om hållbar regional tillväxt och attraktionskraft som redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i februari 2016. Tillväxtverket avser att redovisa en rapport hösten 2017 som beskriver och analyserar utvecklingen i Sveriges FA-regioner. Tillväxtverket har fr.o.m. 2017 övertagit denna uppgift som tidigare låg på Tillväxtanalys.

För en mer utförlig beskrivning och analys av utvecklingen av kommersiell och offentlig service i gles- och landsbygder i olika delar av Sverige se Tillväxtverkets kommande rapport om tillgänglighet till kommersiell och offentlig service som avses presenteras hösten 2017.

Tabell 2.6 Indikationer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner

Kortsiktiga indikatorer		Indikatorer
Regional ekonomi		– Modellbaserad lönesumma
Arbetsmarknad		– Antal arbetssökande
Långsiktig prioritering utifrån den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktivitet 2015–2020	Huvudindikatorer	Delindikatorer
Innovation och företagande	Arbetsproduktivitet (daglönesumma per sysselsatt i privat företagssektor, kvinnor och män)	– Jobbbytare per sysselsatt inom privat företagssektor och inom FA-region – Andel operativa företagsledare per befolkning 20–64 år (kvinnor och män) – Näringslivets växthusgasintensitet CO2e-utsläpp ¹ per inkomst
Attraktiva miljöer och tillgänglighet	Inflyttningsnetto per 1 000 invånare (människors inrikes flyttströmmar och boendepreferenser)	– Tillgänglighet till drivmedelsstationer – Andel befolkning med tillgång till bredband med 100 Mbit/s – Genomsnittligt pendlingsavstånd uttryckt som avstånd mellan bostadsställe och arbetsställe i km-fågelväg – Tillgänglighet till dagligvaruhandel och skolor
Kompetensförsörjning	Förvärvsintensitet 20–64 år (kvinnor och män)	– Demografisk generationsväxling som kvot mellan antalet 20–29-åringar och 55–64-åringar – Genomsnittligt antal utbildningsår i befolkningen 20–64 år – Matchning som kvot av vakanser och arbetslösa
Internationellt samarbete ²	-	-

¹ Med CO2e-utsläpp avses CO2-ekvivalenter. Det är ett mått på utsläpp av växthusgaser som tar hänsyn till att olika sådana gaser har olika förmåga att bidra till växthuseffekten och global uppvärmning. När man uttrycker utsläppen av en viss växthusgas i koldioxidekvivalenter anger man hur mycket koldioxid som skulle behöva släppas ut för att ge samma verkan på klimatet.

² Internationellt samarbete är en prioritering i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020, men tillförlitliga regionala indikatorer saknas.

Källa: Tillväxtverket.

Kortsiktiga indikatorer

Den kortsiktiga regionalekonomiska utvecklingen avspeglas med indikatorerna modellbaserad lönesumma och antalet arbetssökande, inklusive personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

För Sverige totalt har den modellbaserade lönesumman ökat med 10,1 procent från andra halvåret 2014 till andra halvåret 2016. En positiv utveckling kan noteras i 59 av 60 FA-regioner. Förändringen var negativ i FA-regionen Vansbro. En svag utveckling kan noteras för FA-regionen Överkalix (0,2 procent) samt även för Gällivares (2,8 procent) och Kirunas FA-regioner (3,6 procent) och relativt stark var utvecklingen i FA-regionen Stockholm med en lönesummatillväxt på över 11 procent under perioden. Starkast utveckling av lönesumman under perioden hade dock FA-regionerna Älmhult-Osby, Malung-Sälen och Ljungby. Av storstadsregionerna ligger Malmös FA-region

mycket nära riksgenomsnittet, medan de andra två har haft en snabbare utveckling.

Totalt har antalet arbetssökande i Sverige minskat med ca 1 procent från första kvartalet 2016 till första kvartalet 2017. En nedgång av antalet arbetssökande skedde i 31 av 60 FA-regioner. Den största relativa nedgången redovisas för FA-regionen Arjeplog där antalet arbetssökande minskade med 20 procent. Därefter följer Moras, Hudiksvalls, Storumans och Bollnäs-Ovanåkers FA-regioner. Alla dessa minskade med 15 procent eller mer. FA-regionerna Åsele och Vansbro redovisade däremot en ökning av antalet arbetssökande på över 60 procent. Därefter kommer Ljungbys och Oskarshamns FA-regioner med öknings på mellan 40 och 50 procent. I många fall av de ovan nämnda FA-regionerna fall rör det sig om befolkningsmässigt små regioner vilket innebär att små variationer kan resultera i stora relativa utslag för enskilda år. När det gäller storstadsregionerna har Göteborgs och Malmö-Lunds

FA-regioner haft en minskning av antalet arbetsökande medan Stockholms FA-region har haft en ökning med drygt 1,5 procent.

Huvud- och delindikatorer

Innovation och företagande

Huvudindikatorn daglönesumma per sysselsatt i företagssektorn avspeglar till stor del näringslivets samlade arbetsproduktivitet.

Som framgår av diagram 2.1 uppvisar samtliga FA-regioner en positiv genomsnittlig förändring för perioden 2005–2015.¹ Stockholms, Älmhult-Osbys, Gällivares, Kirunas och Göteborgs FA-regioner har den högsta daglönesumman per sysselsatt 2015. Samtliga storstadsregioner har dock en långsammare utveckling än riket i genomsnitt om trenden 2005–2015 studeras. 40 av 60 FA-regioner har en snabbare utveckling än riket i genomsnitt. Älmhult-Osbys och Gällivares FA-regioner utmärker sig med att ligga i topp även i det avseendet tillsammans med Åseles FA-region. Åseles FA-region har dock en genomsnittlig daglönesumma som ligger mer än 15 procent under riksgenomsnittet 2015. Sammantaget har utvecklingen under perioden lett till en viss regional konvergens.

Delas statistiken upp på kvinnor och män går tämligen stora skillnader att fastställa. Den genomsnittliga daglönesumman per sysselsatt kvinna inom företagssektorn utgjorde 77,5 procent av männens genomsnittsvärde 2015. På riksnivå har skillnaden dock minskat mellan 2005–2015, då kvinnorna har haft en högre ökning än männen under perioden. Skillnaderna minskade i 56 av 60 FA-regioner mellan 2005–2015. Av de FA-regioner som hade en ökande klyfta mellan mäns och kvinnors daglönesumma per sysselsatt finns Jokkmokk, Arjeplog, Åsele och Överkalix. Noterbart är att dessa fyra FA-regioner hade bland de minsta skillnaderna mellan könen 2005. Arjeplog och Överkalix tillhör fortfarande den tredjedel av FA-regionerna med de minsta skillnaderna.

Jobbyten inom privat sektor sker oftare i storstadsregionerna. Stockholms, Göteborgs och

Malmö-Lunds FA-regioner har i genomsnitt över 10 procent jobbyten per år under perioden 2005–2015. Det finns dock mindre regioner som också har en stor andel personer som byter jobb. Bland dessa utmärker sig framför allt Malung-Sälens FA-region där 12 procent bytt jobb. Även Jokkmokks och Kirunas FA-regioner har en andel jobbyten som ligger i paritet med storstadsregionerna. Generellt gäller annars att mindre FA-regioner inte har samma dynamik.

För att följa upp den regionala företags- och entreprenörskapsstrukturen används indikatorn operativa företagsledare per befolkning 20–64 år. Nationellt har andelen operativa företagsledare² enligt detta mått minskat med i genomsnitt 0,4 procent per år 2005–2015 till strax över 9 procent. Mindre regioner tenderar att ha en större andel operativa företagsledare än större regioner. I regioner som har en stor andel utvinnings- eller tillverkningsindustri, som exempelvis FA-regionerna Gällivare och Ludvika ligger andelen under 8 procent. Dessa regioner hade även en lägre nivå 2005 samt en signifikant snabbare minskning av andelen operativa företagsledare under den undersökta tidsperioden. 13 av 60 FA-regioner redovisar en ökning av operativa företagsledare under perioden 2005–2015.

Indikatorer för miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor beräknas genom koldioxidekvivalenter³ från bestämda utsläppssektorer från näringslivet som motsvarar cirka en tredjedel av samtliga utsläpp då de är omräknade.

Både utsläppen totalt och utsläppen relativt lönesumman från företagssektorn har minskat för riket totalt och för de flesta FA-regioner från 2006–2007 till 2011–2012. I genomsnitt redovisar FA-regionerna en förändring från 35 till 27 ton per miljon kronor löneinkomster, medan utsläpp för riket totalt förändras från 23 till 17 ton CO₂e-utsläpp per miljon kronor löneinkomster i företagssektor.⁴

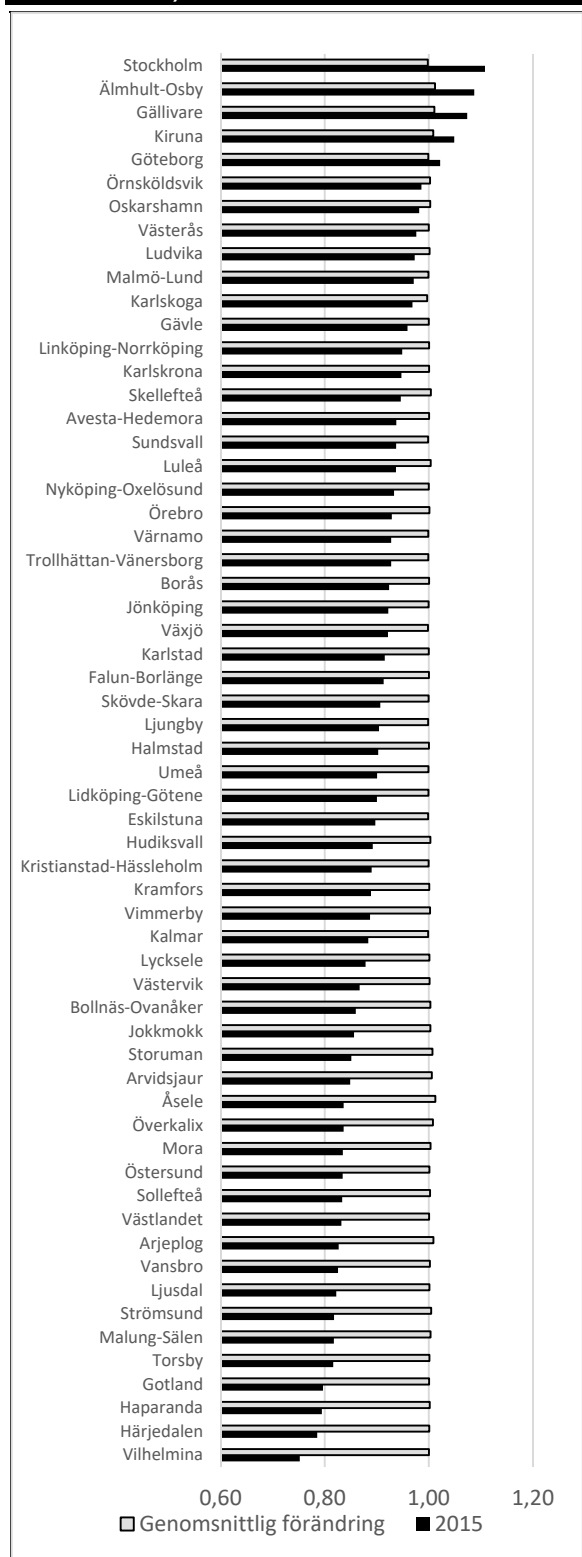
¹ För att undvika att fångas av tillfälliga årliga svängningar i statistiken har den genomsnittliga årliga förändringen beräknats för perioden.

² En person kan vara operativ företagsledare i flera företag.

³ Utsläpp omräknade i CO₂-ekvivalenter som tar hänsyn till att olika växthusgaser har olika förmåga att bidra till växthuseffekten.

⁴ Data för senare år kommer att vara tillgängligt först under hösten 2017 och har därför inte kunnat inkluderas i denna redovisning.

Diagram 2.1 Daglönesumma per sysselsatt i privat företagssektor relativt riket. Grå stapel = Genomsnittlig förändring per år 2005–2015 (1,00 = +1,7 procent per år). Svart stapel = Inkomstnivå 2015 (1,00 = 356 000 kr i årsinkomst 2015). Observera bruten värdeaxel.

Källa: Statistiska centralbyrån (SCB): Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

Attraktiva miljöer och tillgänglighet

Regional attraktivitet är summan av flera, ofta svårfångade faktorer. På ett övergripande plan är

människors flyttströmmar och boendepreferenser bra indikationer på en regions attraktivitet som boendeort och arbetsmarknad. Attraktiviteten följs upp med huvudindikatorn inrikes flyttnetto. Tolkningen av indikatorn är att regioner som lockar till sig människor och därmed har ett positivt flyttnetto är mer attraktiva att bo och arbeta i än regioner med ett negativt flyttnetto.

Under perioden 2005–2015 uppvisade 40 av 60 FA-regioner ett starkt genomsnittligt flyttnetto. Detta betyder inte nödvändigtvis att de har ett positivt flyttnetto. Det kan även innebära att det negativa flyttnettot har blivit mindre. Av de 40 regioner som haft en positiv förändring under perioden hade 37 ett positivt flyttnetto 2015. För enbart 2015 är skillnaderna mellan enskilda FA-regioner och genomsnittet små. Sett till kön hade 31 FA-regioner ett förbättrat genomsnittligt flyttnetto för kvinnor under perioden 2005–2015, medan motsvarande siffra för män var 40 FA-regioner.

Tillgänglighet belyses genom att mäta medianavstånd till drivmedelsstation respektive tillgång till bredband. Befolkningens medianavstånd till närmaste drivmedelsstation 2016 ligger på 1,3 km och har förändrats något mellan mätillfällena men ligger på ungefär samma nivå som 2009. Skillnaderna mellan olika delar av landet är dock stora. Avstånden i vissa perifert belägna regioner är betydligt större.

Tillgängligheten till informationsteknik mäts genom indikatorn andel hushåll med tillgång till bredband 100 Mbit/s. År 2016 var riksgenomsnittet 54 procent. Högsta andelarna 2016 finns i Nyköping-Oxelösund, Gotland, Lycksele och Stockholm, med värden över 70 procent. FA-regionerna Lycksele, Skellefteå, Storuman, Kramfors och Sollefteå hade en minskande andel hushåll med tillgång till bredband om 100 Mbit/s från 2015 till 2016. De tre förstnämnda har dock relativt övriga FA-regionerna ändå tämligen höga siffror. Av de FA-regioner som haft de snabbaste ökningarna av andelen hushåll med tillgång till bredband om 100 Mbit/s var det endast Malung-Sälens FA-region som hade en signifikant högre förändringstakt än rikets genomsnitt. Malung-Sälens FA-region hade även signifikant lägre andel hushåll med tillgång till 100 Mbit/s bredband både 2015 och 2016. Tillgången till bredband med hög överföringshastighet är även ojämnt fördelad inom enskilda FA-regioner. Områden utanför tätorterna har

ofta sämre tillgång till bredband med hög överföringshastighet.

Fysisk planering och boende avspeglas med indikatorn arbetspendlingsavstånd. Riksmedianen för avståndet mellan arbetsplats och bostad har ökat med knappt 1 km till drygt 6 km mellan 2005 och 2015. Detta kan tolkas som en fortsatt geografisk förstoring av arbetsmarknaderna. Denna utveckling kan ses i 57 av 60 FA-regioner. Av resterande tre FA-regioner har två regioner haft en oförändrad utveckling. För den tredje har minskningen av pendlingsavståndet varit blygsam. Alla dessa tre FA-regioner återfinns i Norrlands inland. FA-regioner som utmärker sig är framför allt Lidköping-Götene och Kristianstad-Hässleholm som redan 2005 hade höga värden, men som ändå haft en stor relativ positiv utveckling där medianavståndet för båda regionerna ökat med mer än 1,5 km under 2005–2015. Generellt pendlar män längre än kvinnor (7,0 respektive 5,6 km 2015). Skillnaden mellan kvinnor och män har minskat med i genomsnitt 1 procent per år under perioden 2005–2015.

Utvecklingen inom området kommersiell och offentlig service avspeglas med indikatorerna befolkningens medianavstånd till dagligvaruhandel respektive grundskolor.

Befolkningens medianavstånd till dagligvaruhandeln är 0,9 km beräknat för samtliga FA-regioner. Totalt har 37 FA-regioner uppvisat en ökning av avståndet mellan 2007 och 2016. Kraftigast var försämringen i FA-regionerna Trollhättan, Ljusdal och Lycksele med procentuella förändringar större än 15 procent. Det finns även FA-regioner där tillgängligheten har förbättrats, exempelvis FA-regionerna Storuman, Arjeplog och Gotland. Befolkningsfördelningen inom regionen har betydelse för resultaten.

Befolkningens medianavstånd till grundskolor är 0,9 kilometer för hela riket 2016 och ligger på i stort sett samma nivå som 2006.

Kompetensförsörjning

På ett övergripande plan ger förvärvsintensiteten, dvs. antalet förvärvsarbetande relativt befolkningen i åldersgruppen 20–64 år, en fingervisning om arbetsmarknadens funktions sätt och används därför som huvudindikator för att följa kompetensförsörjningen.

År 2015 var förvärvsintensiteten för befolkningen 20–64 år 77,9 procent, vilket är en ökning i förhållande till 2005, då andelen var 75,6. Förvärvsintensiteten var högst i FA-regionerna

Gällivare, Kiruna och Arjeplog, samtliga med andelar över 84 procent, se diagram 2.2. Större avvikelser i vissa regioner kan till viss del förklaras med arbetspendling till grannländer. Exempel på detta är att regionerna med lägst andel förvärvsarbetande är FA-regionerna Haparanda, Västlandet och Malmö-Lund, alla tre med en relativt stor gränsöverskridande arbetspendling. Det finns skillnader mellan könen vad gäller förvärvsintensiteten. Män har 2,2 procentenheter högre förvärvsintensitet än kvinnor sett till riksgenomsnittet, men skillnaderna mellan könen minskar och kvinnors förvärvsfrekvens har ökat snabbare än mäns under perioden 2005–2015. Mellan 2005–2015 ökade kvinnors genomsnittliga förvärvsfrekvens med 3,1 procentenheter medan motsvarande siffra för män var 1,5 procentenheter. För FA-regionerna Jönköping, Älmhult-Osby, Vimmerby, Lidköping-Götene, Oskarshamn, Ljungby och Värnamo var differensen mellan män och kvinnor upp till 4,9 procentenheter.

Demografisk generationsväxling är ett viktigt perspektiv på arbetsmarknaden och avser regionens demografiska ersättningsbehov på grund av förväntade pensionsavgångar uttryckt som kvot mellan antalet personer 20–29 år och antalet personer 55–64 år.

År 2015 var det 21 av 60 FA-regioner som redovisade ett överskott av yngre. Dessa återfanns generellt i mellanstora och större FA-regioner såsom exempelvis Karlstad, Östersund och Umeå samt storstadsregionerna. Bland de regioner med underskott av yngre återfinns framför allt mindre FA-regioner som exempelvis Överkalix, Åsele, Haparanda. Men även FA-regioner som Sundsvall, Falun-Borlänge och Gotland har underskott av yngre. Särskilt stora underskott finns i FA-regionerna Överkalix, Åsele, Haparanda, Storuman, Strömsund och Kramfors som alla har en andel 20–29-åringar som är lägre än 70 procent relativt 55–64-åringarna. Av dessa har dock Överkalix och Åsele haft en genomsnittlig utveckling per år som varit mellan 0,5–1 procent starkare än vad som varit fallet för riksgenomsnittet 2005–2015.

Hela befolkningens kompetens är viktig för hållbar tillväxt och utveckling i regionerna. En indikator på den samlade tillgången på kompetens är genomsnittligt antal utbildningsår för befolkningen 20–64 år.

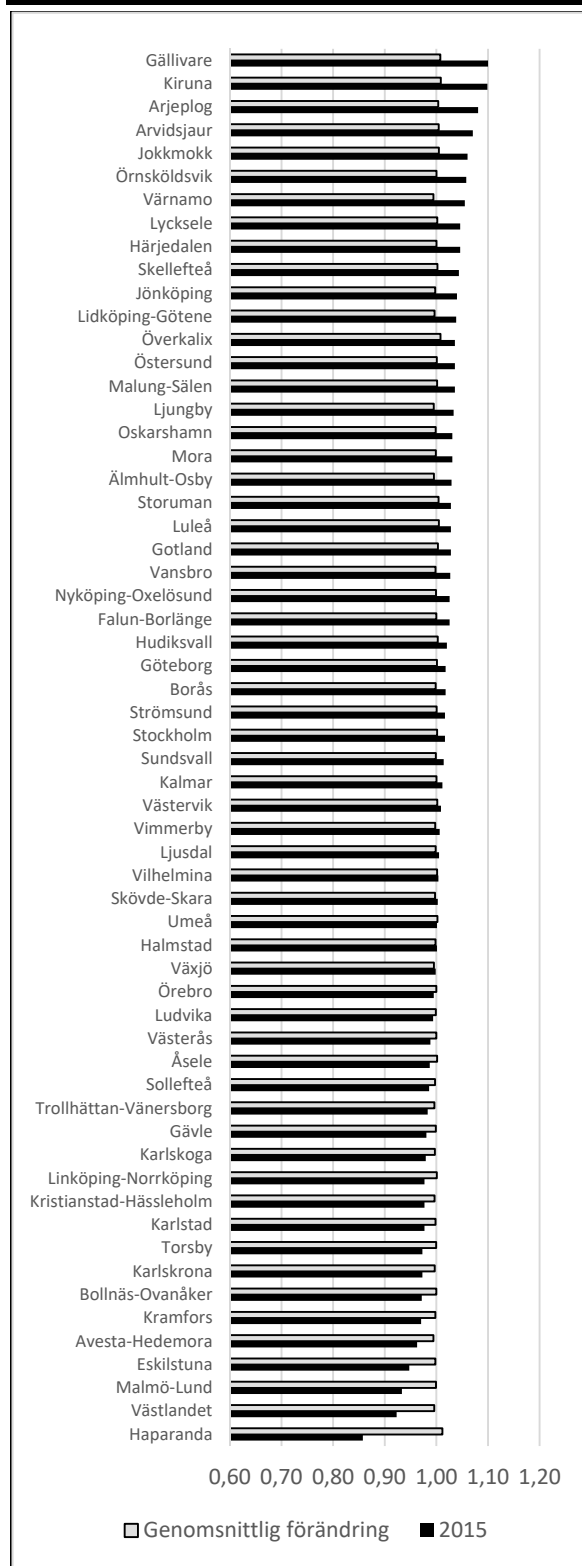
När det gäller formell utbildning är det 21 av 60 FA-regioner som har ett högre genomsnitt-

ligt antal utbildningsår per invånare än vad som gäller för riket generellt. Av dessa är majoriteten mellanstora till stora regioner med universitet, högskolor och andra utbildningsinstitutioner. Skillnaden mellan FA-regionen Umeå, med störst antal utbildningsår, och FA-regionen Haparanda, med minst antal utbildningsår, uppgår till 1,7 år. Bland de FA-regioner som utmärker sig med ett lågt antal utbildningsår har dock majoriteten visat på en starkare utveckling per år under perioden 2005–2015 än vad som varit den genomsnittliga årliga utvecklingstakten för riket som helhet (+0,3 procent) under samma period. Samtliga FA-regioner har haft en ökning av antalet utbildningsår 2005–2015. Det går att se en viss utjämning mellan regionerna, dock inte i alla områden. Stockholm har den nionde svagaste utvecklingen av samtliga FA-regioner. De FA-regioner som haft en svagare ökning än Stockholm ligger samtliga i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län, varav majoriteten i inlandet i Norrbottens län och Västerbottens län.

Som indikator för matchning på arbetsmarknaden används kvoten mellan vakanser och antalet arbetslösa som är 20–64 år. Den anger den regionala arbetsmarknadens förmåga att para ihop efterfrågan och utbud på arbetskraft.

Antalet arbetslösa per vakans vid årets slut var 2015 lägst i Malung-Sälens FA-region. Värdet för FA-regionerna i genomsnitt var drygt 20 arbetslösa per vakans. Den region som utmärker sig med flest arbetslösa per vakans 2015 är Haparandas FA-region med knappt 70 stycken arbetslösa per vakans. Därefter följer FA-regionerna Vilhelmina, Ludvika, Vansbro och Ljusdal som alla har mellan 30–40 arbetslösa per vakans. Under perioden 2005–2015 har arbetslösa per vakans minskat i alla FA-regioner. Kramfors, Sollefteås och Bollnäs-Ovanåkers, Lidköping-Götenes och Västerviks FA-regioner är de som haft den största minskningen av arbetslösa per vakans. FA-regionerna Torsby, Arvidsjaur, Kiruna, Trollhättan-Vänersborg och Vilhelmina har också haft en minskning av antalet arbetslösa per vakans, men är de regioner som haft den långsammaste minskningen per år.

Diagram 2.2 Förvärvsintensitet 20–64 år, relativt riket. Grå stapel = Genomsnittlig förändring 2005–2015 (1,00 = +0,3 procent per år). Svart stapel = Relativ förvärvsintensitet 2015 (1,00 = 77,9 procent). Observera bruten värdeaxel.

Källa: SCB: RAMS.

Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Som näringsutskottet erinrade om i sitt betänkande Utgiftsområde 19 Regional tillväxt (bet. 2016/17:NU2) redovisas här bl.a. motiv till val av vissa centrala indikatorer. Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområdet och dess medfinansiering framgår av tabell 2.7. Indikatorerna som redovisas i tabellen avser förväntade resultat av insatserna. Indikatorerna används för att följa upp resultatet av insatserna och uppföljning gentemot målet för politikområdet.

För de regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013 och perioden 2014–2020 har ett antal centrala indikatorer valts ut enligt tabellen.

Indikatorer följs, där det är relevant, upp i samtliga regionalfondsprogram inom målet investering för tillväxt och sysselsättning och kan därmed aggregeras på nationell nivå. Indikatorn sysselsättningsökning i företag som får stöd uppdelat på kvinnor och män har valts eftersom den fångar ett centralt mål för programmen. Företag är en viktig målgrupp för programmets insatser och följs därför upp med indikatorn antal företag som får stöd.

För regionala riskkapitalfundsprojekt inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet har tre centrala indikatorer valts ut enligt tabellen. De valda indikatorerna visar i huvudsak hur mycket privat kapital som investerats.

Tabell 2.7 Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt och dess medfinansiering

Indikatorområde	Indikatorer
De åtta regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013	– Nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män – Nya företag uppdelat på kvinnor och män
Regionala riskkapitalfundsprojekt inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013 ¹	– Antal portföljföretag – Investerade medel – Privat kapital
Regionalfondsprogrammen perioden 2014–2020	– Sysselsättningsökning i företag som får stöd uppdelat på kvinnor och män – Antal företag som får stöd ledda av kvinnor respektive män
Riskkapitalfundsprojekt inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet perioden 2014–2020	– Antal portföljföretag – Investerade medel – Privat kapital
Regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service	– Sysselsättning – Förädlingsvärde – Överlevnadsgrad – Konkurrenskraft

¹ Dessa indikatorer redovisas inte i denna budgetproposition eftersom de redovisades i budgetpropositionen för 2016, utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Förutom ovan nämnda indikatorer för de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020 finns programspecifika aktivitets- och resultatindikatorer som följs upp i enlighet med de godkända programmen.

Resultatindikatorer för de regionala företagsstöden och stöd till kommersiell service har utvecklats och delvis nya indikatorer har tagits fram. Indikatorerna som valts mäter stödets effekter på sysselsättning men även hur stöden påverkar företagens långsiktiga ekonomiska utveckling och överlevnadsgrad.

I den årliga uppföljningen och resultatanalysen är möjligheterna begränsade att mäta och avgränsa effekterna av den verksamhet som finansieras inom utgiftsområdet mot målet för politikområdet sett i relation till påverkan från andra offentliga insatser och omvärldsfaktorer.

Resultatredovisningen bygger till stor del på uppföljningar och utvärderingar från Tillväxtanalys och Tillväxtverket.

2.5.2 Resultat

Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 är vägledande och styrande för arbetet med hållbar

regional tillväxt och utveckling. Insatserna inom de fyra prioriteringar som presenteras i strategin ska bidra till att uppnå målet med den regionala tillväxtpolitiken.

I detta avsnitt redovisas resultat från relevanta uppföljningar och utvärderingar. Dessutom redovisas de uppdrag respektive erbjudanden regeringen har lämnat till statliga myndigheter och aktörer med regionalt utvecklingsansvar. Syftet är att riksdagen dels ska få information om regeringens arbete, dels kunna sätta redovisade resultat i ett sammanhang.

Ny förordning om regionalt tillväxtarbete

Regeringen har i juni 2017 fattat beslut om en ny förordning, förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete. I förordningen finns bestämmelser om regionalt tillväxtarbete och statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 ska vara vägledande för det regionala tillväxtarbetet. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar ska utarbeta och fastställa en regional utvecklingsstrategi och samordna insatser för att genomföra strategin. I förordningen framgår det bl.a. att ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet ska vara en integrerad del i det regionala tillväxtarbetet och att arbetet ska följas upp. Statliga myndigheter ska inom sina verksamhetsområden verka för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås.

Strategier för hållbar regional tillväxt

Uppföljning av den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020

Tillväxtverket fick i oktober 2016 i uppdrag att följa upp den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Tillväxtverket ska följa upp genomförda insatser nationellt, regionalt och lokalt kopplade till strategins utpekade samhällsutmaningar och prioriteringar samt analysera deras resultat. Tillväxtverket ska också redovisa vad som har genomförts och vad som finns kvar att genomföra enligt strategin fram till 2020. Tillväxtverket ska dessutom ge rekommendationer till

Regeringskansliet (Näringsdepartementet) om vilka åtgärder som krävs för att utveckla arbetet med att genomföra strategin.

Regionala utvecklingsstrategier

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar ansvarar för att strategiskt leda och utveckla det regionala arbetet för hållbar tillväxt och utveckling i respektive län enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län och lagen (2002:34) om samverkansorgan i länen. Detta innefattar bl.a. att ta fram och samordna genomförandet av en regional utvecklingsstrategi. Enligt en uppföljning från Tillväxtverket, som redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2017, är aktörer med regionalt utvecklingsansvar i en tredjedel av länen på gång att arbeta fram nya eller revidera sina gamla strategier. Några län har nyligen tagit fram regionala utvecklingsstrategier.

EU:s strategi för Östersjöregionen

Det finns tre övergripande mål för EU:s strategi för Östersjöregionen: att rädda havsmiljön, att sammanlänka regionen och att öka välbefindandet (se skr. 2013/14:29). Strategin genomförs av Regeringskansliet, 44 andra statliga myndigheter, inklusive samtliga länsstyrelser. Tillväxtverket har i uppdrag att redovisa genomförandet av de statliga myndigheternas arbete med strategin. Uppdraget delredovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2017 (N2017/03116/RTS). Tillväxtverket anser att det svenska genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen fungerar väl. Enligt berörda myndigheter och aktörer med regionalt utvecklingsansvar används strategin i allt högre utsträckning som ett ramverk för samarbeten i Östersjöregionen. Strategin har tydligare integrerats i myndigheternas övriga verksamhet och tjänar i många fall som ett strategiskt underlag för ett mer fokuserat internationaliseringsarbete.

Tvärsektoriell styrning, samverkan och dialog

Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 utgör en mötesplats för löpande dialog och samverkan mellan regeringen

och regionala aktörer med uppgifter i det regionala tillväxtarbetet. Dialogen förs såväl på politisk som på tjänstemannanivå. I dialogen involveras även statliga myndigheter och vid behov andra berörda aktörer och organisationer. Syftet är att med utgångspunkt i den nationella strategin föra en kontinuerlig dialog om långsiktiga och strategiska frågor av betydelse för en hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Detta bidrar till ett effektivare genomförande av den regionala tillväxtpolitiken. Dialogen under 2016 och våren 2017 behandlade utmaningar, utvecklingsmöjligheter och prioriteringar inom bl.a.: utbildnings-, landsbygds-, miljö-, klimat-, energi- och arbetsmarknadsfrågor, integrationsarbete, digitalisering och infrastruktur, sammanhållningspolitiken efter 2020 samt besöksnäring och turism. Även regeringens strategiska samverkansprogram behandlades liksom delar av regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation 2017–2025.

Myndigheternas medverkan i genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken

Statliga myndigheter ska, enligt förordningen om regionalt tillväxtarbete, inom sina verksamhetsområden verka för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås. När det är lämpligt ska myndigheterna i sin verksamhet i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till regionala förutsättningar. I myndigheternas verksamhetsplanering ska insatser som bidrar till att uppnå målen i de regionala utvecklingsstrategierna och till det regionala tillväxtarbetet i övrigt beaktas.

Tolv statliga myndigheter⁵ och en stiftelse⁶ med statlig finansiering har tagit fram långsiktiga strategier för sin medverkan i det regionala tillväxtarbetet, inklusive EU:s sammanhållningspolitik fram till 2020. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för de statliga myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

⁵ Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Energimyndigheten, Statens jordbruksverk, Statens kulturråd, Trafikverket och Vinnova.

⁶ Stiftelsen Svenska Filminstitutet.

I november 2016 redovisade Tillväxtverket en uppföljning till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) om hur dels de aktörer som har en strategi, dels hur en bredare krets av statliga myndigheter tillämpar de regionala utvecklingsstrategierna. Uppföljningen visar att myndigheterna och stiftelsen till viss del beaktar regionala förutsättningar och prioriteringar i sin verksamhet. En del myndigheter tillämpar regionala utvecklingsstrategier i planering av insatser, andra inte.

Hållbarhetsdimensioner

De tre horisontella kriterierna miljö, jämställdhet och integration är drivkrafter för hållbar tillväxt genom att de sätter fokus på smarta, inkluderande och hållbara lösningar. Att kombinera dessa perspektiv främjar en hållbar regional tillväxt och utveckling.

Miljö

Inom den regionala tillväxtpolitiken genomförs insatser som bidrar till att nå de nationella miljömålen. En stor del av dessa insatser genomförs inom ramen för de nio regionalfondsprogrammen perioden 2014–2020 inom målet investering för tillväxt och sysselsättning. Insatser sker främst inom prioriteringen stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i form av en grön investeringsfond och insatser för energieffektivisering. Insatser sker även inom prioriteringarna forskning och innovation, hållbar stadsutveckling och hållbara transporter. Totalt beräknas ca 3,8 miljarder kronor bidra till klimatinsatser inom programmen.

I december 2016 fick aktörer med regionalt utvecklingsansvar i uppdrag att ta fram en regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2017–2020 (N2016/08077/RTS och N2016/08072/RTS). Energifrågor kopplade till klimat och miljö ingår i uppdraget. Den regionala handlingsplanen ska bl.a. innehålla insatser och dess inriktning inom samtliga prioriteringar i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. I uppdraget ingår att identifiera dels eventuella utvecklingsbehov på nationell nivå som kan bidra till att stärka arbetet, dels

eventuella behov av stöd från relevanta statliga myndigheter. Tillväxtverket och Naturvårdsverket fick i december 2016 i uppdrag att, efter samråd med energimyndigheten, stödja aktörer med regionalt utvecklingsansvar i arbetet med att ta fram och genomföra regionala handlingsplaner (N2016/08073/RTS). Myndigheterna ska bl.a. göra en årlig nationell uppföljning och analys av utfallet av uppdraget.

Miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor

Inom regionalfondsprogrammen perioden 2014–2020 genomförs insatser för miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher och energifrågor.

Tillväxtverket fick i regleringsbrev för 2016 i uppdrag att följa upp och stödja de regionalt utvecklingsansvariga aktörernas arbete med miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher och energifrågor. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2017 (N2017/02006/RTS). Enligt Tillväxtverket är arbetet med miljödriven näringslivsutveckling mer prioriterat inom det regionala tillväxtarbetet än tidigare. En anledning till detta är att näringslivet anser att frågan är prioriterad. Ett flertal län arbetar med att främja utvecklingen av bioekonomi kopplat till regionernas styrkeområden. Det är enligt Tillväxtverket viktigt att arbetet på nationell nivå blir mer samordnat och att större hänsyn tas till regionala förutsättningar och erfarenheter. Arbetet med smart specialisering skulle enligt Tillväxtverket kunna knytas närmare arbetet med miljödriven näringslivsutveckling.⁷ För att bl.a. utbyta erfarenheter och utveckla kunskaper mellan aktörer med regionalt utvecklingsansvar och staten finns det behov av en gemensam arena. Regeringens uppdrag om regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet kan enligt Tillväxtverket bl.a. bidra till att utveckla arbetet med miljödriven näringslivsutveckling och energi.

⁷ Med Smart specialisering avses en strategi för regioner att bli globalt konkurrenskraftiga genom att identifiera områden inom vilka regionen har fördelar gentemot andra regioner.

Nordic Centre for Spatial Development (Nordregio) publicerade i mars 2017 Synthesis report: Nordic working group for green growth – innovation and entrepreneurship 2013–2016. I rapporten lyfter Nordregio bl.a. fram att de nordiska regionernas arbete med grön ekonomi, inklusive bioekonomi, har utvecklats i betydande grad de senaste åren. Det är enligt Nordregio bl.a. betydelsefullt att främja en god samverkan mellan statliga myndigheter och aktörer med regionalt utvecklingsansvar.

I skrivelsen Politik för hållbart företagande redovisas regeringens syn på en rad frågor kopplade till hållbart företagande (skr. 2015/16:69). Insatser för miljödriven näringslivsutveckling och energi inom den regionala tillväxtpolitiken bidrar till regeringens politik för hållbart företagande.

Jämställd regional tillväxt

Tillväxtverket fick i december 2015 i uppdrag att utveckla och stödja arbetet för jämställd regional tillväxt och ska avsätta 36 miljoner kronor årligen 2016–2018 för detta ändamål. Utgifterna belastar anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* under utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Merparten av medlen fördelas till aktörer med regionalt utvecklingsansvar och syftet är att bidra till regeringens mål om jämställd regional tillväxt. Uppdraget delredovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2017 (N2017/02684/RTS). Enligt Tillväxtverket är jämställdhet en prioriterad fråga inom det regionala tillväxtarbetet. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar har bl.a. genomfört nuläges- och behovsanalyser och tagit fram prioriteringar för det fortsatta arbetet. De områden som de flesta län har prioriterat är entreprenörskap, innovationssystem, infrastruktur och sysselsättning i syfte att säkerställa att kvinnor och män får ta del av tillväxtresurser på lika villkor.

Integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet

Tillväxtverket fick i regleringsbrev för 2016 i uppdrag att följa upp och stödja det fortsatta arbetet för integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i

mars 2017 (N2017/02377/RTS). Integration och mångfald skulle enligt Tillväxtverket kunna inkluderas i arbetet med jämställdhetsintegrering i det regionala tillväxtarbetet. Det skulle kunna ske genom handlingsplaner för jämställdhet utifrån ett intersektionellt perspektiv, dvs. beakta hur fler faktorer än kön, t.ex. ålder och etnicitet, påverkar och ibland förstärker varandra.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar fick i villkorsbeslut respektive regleringsbrev för 2016 i uppdrag att beskriva hur ett integrations- och mångfaldsperspektiv fortsatt bedrivs och utvecklas inom det regionala tillväxtarbetet. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i februari 2017 och visar att integration och mångfald fortsatt är en prioriterad fråga i det regionala tillväxtarbetet med bl.a. ett flerårigt läroprojekt i Reglabs⁸ regi (N2017/01518/RTS). Insatser i länen handlar både om tidiga insatser för asylsökande, som bl.a. praktik i företag, hjälp med att starta företag, tillgång till kultur- och fritid, hälsoinformation, barnomsorg och språkträning, men också om olika snabbspårsinsatser för nyanländas etablering på arbetsmarknaden.

Tillväxtverket redovisade sin årliga sammanställning av det regionala tillväxtarbetet till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2017 (N2017/03057/RTS). I denna framkommer att insatserna inom integration och mångfald oftast sker inom kompetensförsörjningsområdet. Därutöver bedrivs ett strategiskt strukturbyggande med hjälp av handlingsplaner, överenskommelser och formaliserade samverkansformer.

Inom struktur- och investeringsfonderna pågår fortsatt arbete med att stärka integrations- och mångfaldsperspektivet.⁹ Statens jordbruksverk, Svenska ESF-rådet och Tillväxtverket har i en rapport till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2017 visat på hur myndigheterna arbetar vidare med ESI-fondernas möjligheter att bidra till insatser som underlättar mottagande av asylsökande och för nyanländas

etablering på arbetsmarknaden (N2017/02790/RTS). Under 2016 har i Socialfonden särskilt fokus satts på insatser för nyanlända kvinnors och mäns etablering på arbetsmarknaden. Inom regionalfonden har utlysningar av medel till olika typer av projekt också gjorts med nyanlända som målgrupp.

Särskilda initiativ inom den regionala tillväxtpolitiken

Regionalt kompetensförsörjningsarbete

Tillväxtverket har i uppdrag att under perioden 2013–2017 fördela ca 60 miljoner kronor, från anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*, till aktörer med regionalt utvecklingsansvar för insatser som förstärker och vidareutvecklar regionalt kompetensförsörjningsarbete. Tillväxtverket delredovisade uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2017 (N2017/01893/RTS). I redovisningen lyfter Tillväxtverket fram behovet av långsiktiga och ändamålsenliga finansieringsmöjligheter som stärker kompetensförsörjningsarbetet på regional nivå. Tillväxtverket lyfter även fram behovet av att skapa en gemensam struktur för hur analyser och kunskapsunderlag tas fram t.ex. genom att utveckla arbetet med de regionala matchningsindikatorerna. Tillväxtverket ser vidare behov av att skapa nationell samsyn inom kompetensförsörjningsområdet genom att ett nationellt kompetensförsörjningsråd etableras.

Tillväxtverket fick i oktober 2016 i uppdrag att ta fram förslag på riktlinjer för regionalt kompetensförsörjningsarbete. Riktlinjerna ska bidra till att skapa en samsyn mellan kommuner, aktörer med regionalt utvecklingsansvar och staten avseende vad som bör ingå i arbetet med regional kompetensförsörjning i samtliga län. Tillväxtverket redovisade uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i juni 2017 (N2017/06500/RTS). Tillväxtverket föreslår att aktörer med regionalt utvecklingsansvar ska samordna och stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete samt bedriva operativa och strategiska insatser inom kompetensförsörjningsområdet, prognosticera behov av kompetens på kort och lång sikt, öka tillgången till validering samt medverka i planeringen av regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning.

⁸ Reglab är ett forum för lärande om regional utveckling.

⁹ Med struktur- och investeringsfonderna avses Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden.

Kompetensförsörjningsdagarna arrangeras gemensamt av Regeringskansliet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), aktörer med regionalt utvecklingsansvar samt berörda statliga myndigheter två gånger årligen. Under 2016 har teman för dagarna bl.a. varit etableringen av nyanlända, möjlighet till livslångt lärande i hela landet samt regionalt kompetensförsörjningsarbete i en nordisk jämförelse.

Fysisk planering och attraktionskraft i det regionala tillväxtarbetet

För att bidra till ett mer systematiskt och långsiktigt arbete för stärkt lokal attraktionskraft har Tillväxtverket perioden 2015–2018 i uppdrag att stödja och vidareutveckla det arbete som kommuner och andra aktörer bedriver för stärkt lokal attraktionskraft. Tillväxtverket fördelar under perioden minst 15 miljoner kronor till utvalda lokala aktörer för att genomföra insatserna. Tillväxtverket delredovisade uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2017 (N2017/02296/RTS). Inom uppdraget genomför Tillväxtverket, kommuner och andra aktörer utvecklingsinsatser för att pröva och utveckla metoder som syftar till att behålla, attrahera och utveckla kompetenser, företag och kapital. Även insatser för att sprida erfarenheter och kunskaper till övriga aktörer på lokal och regional nivå genomförs. Uppdraget ska slutrapporteras till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2019.

Exportfrämjande och nyindustrialisering på regional nivå

Tillväxtverket fick i mars 2016 i uppdrag att samordna arbetet med att inrätta regionala exportcentra (UD2015/08173/FIM), bl.a. i samarbete med aktörer med regionalt utvecklingsansvar. Tillväxtverket delredovisade uppdraget till Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) i februari 2017 (UD2017/03349/FH). Enligt Tillväxtverket har berörda regionalt utvecklingsansvariga aktörer etablerat regionala exportcentra i respektive län. Uppdraget har bl.a. resulterat i en närmare samverkan mellan berörda aktörer och därmed bättre stöd till företag gällande internationalisering och export.

Tillväxtverket fick dessutom i april 2016 i uppdrag att främja genomförandet av regeringens nyindustrialiseringsstrategi på regional nivå (N2016/02958/FÖF). Tillväxtverket delredovisade uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2017 (N2016/06753/FÖF). Aktörer med regionalt utvecklingsansvar bedriver, med stöd av Tillväxtverket, olika utvecklingsprojekt med fokus på bl.a. kompetensförsörjning, digitalisering och internationalisering kopplat till nyindustrialiseringsstrategin Smart industri.

Insatser för hållbar regional tillväxt och näringslivsutveckling i Gotlands län

Tillväxtverket fick i juni 2016 i uppdrag och Gotlands kommun erbjöds att genomföra insatser om 100 miljoner kronor för att skapa hållbar regional tillväxt och näringslivsutveckling i Gotlands län under perioden 2016–2019 (N2016/04642/RTS). Insatserna finansieras inom anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Tillväxtverket delredovisade uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i januari 2017 (N2016/04642/RTS). Fem förstudier har under 2016 tagits fram inom uppdragets prioriterade områden: ny industriell utveckling, hållbara livsmedel och maritima näringar, besöksnäring och kultur, digitalisering samt kompetensförsörjning. Syftet med förstudierna är att de ska ligga till grund för fortsatta insatser inom de prioriterade områdena med start under 2017.

Analys, uppföljning, utvärdering och lärande

Analys av territoriella förutsättningar samt uppföljningar och utvärderingar av genomförda insatser på regional, nationell och europeisk nivå ska bidra till lärande och därmed till utvecklingen av politiken. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar har huvudansvaret för att skapa en kontinuerlig och systematiserad kunskapsutveckling i det regionala tillväxtarbetet.

Dialogen mellan aktörer som har ansvar och uppgifter inom det regionala tillväxtarbetet är viktig för uppföljning, utvärdering och lärande. Regeringens analysgrupp, som består av ett antal statliga myndigheter, har bidragit till kvalificerade regionala analyser och kunskapsunderlag bl.a. till Forum för hållbar regional

tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 och i arbetet med en s.k. framstegsrapport om genomförandet av den svenska partnerskapsöverenskommelsen 2014–2020. Se även avsnittet Partnerskapsöverenskommelsen 2014–2020.

Reglab är en viktig mötesplats för aktörer med regionalt utvecklingsansvar, statliga myndigheter och forskare. Reglab har under 2016 bl.a. startat ett stort arbete med att genomföra en framsynsprocess¹⁰ som också kommer att fortgå under 2017 och 2018. De ska bl.a. analysera vilka samhällsutmaningar och trender som kan påverka regionerna i framtiden.

EU:s strukturfondsprogram perioden 2014–2020 innebär ökad resultatfokusering och skärpta krav på att kunna visa vilka resultat som uppnås. Programmen utvärderas såväl före som under och efter genomförandet. De första utvärderingsresultaten presenterades under våren 2017. Resultat från utvärderingar kommer löpande att presenteras t.o.m. 2021.

Statskontoret fick i juli 2015 i uppdrag att utreda förutsättningar för ett stärkt resultatfokus i uppföljningen av anslag 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Syftet var att utveckla uppföljningen av den projektverksamhet som bedrivs på regional nivå. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i december 2016 (N2016/07861/RTS). Statskontoret anser att regeringen behöver tydliggöra kraven på enhetlig uppföljning av regionalt beslutade projektmedel och föreslår att ett nytt uppföljningssystem införs.

Riksrevisionen har granskat statliga stöd till innovation och företagande. Granskningen redovisas i rapporten Statliga stöd till innovation och företagande (RiR 2016:22). Regeringen konstaterar i skrivelsen Riksrevisionens rapport om statliga stöd till innovation och företagande (skr. 2016/17:79) att insatser för att främja innovation och företagande leder till att förändringsprocesser initieras. Dessa låter sig inte till fullo analyseras och utvärderas i många av de effektanalyser som genomförs. Regeringen anser att det i dag saknas framför allt utvecklade analys- och utvärderingsmetoder för att skapa systema-

tisk kunskap om ekonomiska omvandlingsprocesser. Tillväxtanalys fick i juni 2017 i uppdrag att lämna förslag på hur tillämpningen av metoder och modeller för analyser och utvärderingar av offentliga insatser för hållbar tillväxt, strukturomvandling och ekonomisk förnyelse på såväl nationell som regional och lokal nivå kan utvecklas (N2017/04366/A).

Projekt och regionala företagsstöd för hållbar regional tillväxt

Regionalt beslutad projektverksamhet

Projektmedlen ska bidra till att olika typer av insatser i regionerna blir mer samordnade och regionalt anpassade och därför medfinansieras insatserna av olika aktörer. I syfte att åskådliggöra hur insatser samordnas redovisas nedan bl.a. vilka större aktörer som medfinansierar insatserna.

Medel för regional projektverksamhet har under 2016 beviljats av länsstyrelser, samverkansorgan, Gotlands kommun och berörda landsting. Samtliga insatser som inkluderas i redovisningen av regional projektverksamhet är finansierade av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Insatserna är ofta medfinansierade av anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*.¹¹ Den regionala projektverksamheten är dessutom medfinansierad av olika aktörer, bl.a. statliga myndigheter, samverkansorgan, landsting, kommuner och privata aktörer.

År 2016 uppgick totalt beslutade regionala projektmedel från anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* till ca 860 miljoner kronor. I tabell 2.8 redovisas hur verksamheten har fördelats på respektive län och prioriteringar inom den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Av tabellen framgår bl.a. att samtliga län prioriterat mest medel för insatser för innovation och företagande under 2016.

¹⁰ Med framsyn avses ett systematiskt arbete i syfte att förstå kommande samhälleliga och marknadsmässiga krav på en organisation eller en bransch.

¹¹ Från och med budgetpropositionen för 2017 heter anslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.

Tabell 2.8 Beslutade regionala projektmedel 2016 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på respektive län och den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020

Miljoner kronor

Nationell prioritering	Innovation och företagande			Attraktiva miljöer och tillgänglighet					Kompetensförsörjning	Internationellt samarbete	Övrigt ¹	Totalt
	Innovation	Företagande och entreprenörskap	Miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor	Tillgänglighet genom transportsystemet	Fysisk Planering och boende	Tillgänglighet genom informationsteknik	Kommersiell och offentlig service	Kultur och fritid				
Stockholm	7,9	1,0				1,1	0,6	0,7	2,9		1,5	15,6
Uppsala	1,7	2,8	2,5	0,1	0,2			3,4	0,2	0,7	0,4	12,0
Södermanland	3,8	9,3	1,6	0,5	0,3	1,6	0,0	0,3	1,1		2,3	20,8
Östergötland	10,7	7,9	5,9			0,2		0,2	0,1	1,1	1,3	27,3
Jönköping	11,6	3,4	6,3			0,2		0,6	1,6	0,1	3,6	27,3
Kronoberg	4,5	5,9			0,3	0,1	0,3	0,3	3,5		0,6	15,5
Kalmar	10,4	7,1	0,6	0,4	0,1	1,2		3,9	3,1	3,8	4,0	34,6
Gotland		6,8	0,3		0,1	2,7	0,2	5,9	0,3	1,1	12,2	29,7
Blekinge	6,4	26,6	0,7	2,6	0,1	0,9	0,0	1,8	1,9	0,7	6,7	48,3
Skåne	4,1	12,5	2,2	0,5								19,3
Halland	1,9	4,8				0,2		0,1			0,1	7,1
Västra Götaland	3,4	15,0	9,2					1,4	6,5	5,8	3,3	44,6
Värmland	12,7	6,5	5,3			9,3		1,3	1,4	2,8	4,1	43,2
Örebro	6,0	8,2	0,2	3,3		1,1		6,0			1,7	26,4
Västmanland	13,1	11,7	0,7	0,6				0,5	0,9		1,0	28,4
Dalarna	11,7	41,1	1,3	0,2	3,6	0,4	2,2	4,4	1,0	6,4	72,3	
Gävleborg	62,5	20,2	1,2	0,2	0,1		1,0	1,8	13,4		4,3	104,7
Jämtland	8,0	26,1	0,2	0,4		1,5	0,7	4,0		0,1	6,6	47,6
Västernorrland	1,0	21,2	34,5			2,1	0,2	10,0	2,9	0,7	7,4	80,0
Västerbotten	32,8	21,7	10,7	3,6	0,2	3,3	1,0	1,4	2,8	4,3	10,7	92,6
Norrbotten	16,0	16,1	4,0	0,1	1,1	0,2		3,6	3,7	8,9	8,7	62,5
Summa	230	276	87	12	6	26	6	41	57	31	87	860

¹ Cirka en tredjedel av beslutade medel under Övrigt avser uppföljnings- och utvärderingsinsatser. Övriga insatser under denna rubrik rör bl.a. projekt av tvärsektorieell karaktär eller projekt som har koppling till horisontella mål som till exempel jämställdhet, integration och miljömålsarbete.
Källa: Tillväxtverket.

I tabell 2.9 redovisas beslutade regionala projektmedel fördelat på den nationella strategin under 2013–2016. Av tabellen framgår att mest medel prioriterats till insatser för innovation och företagande under hela perioden.

Tabell 2.9 Beslutade regionala projektmedel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020¹*Miljoner kronor*

Prioritering/år	2013	2014	2015	2016
Innovation och företagande	444	549	600	594
Attraktiva miljöer och tillgänglighet	49	59	163	92
Kompetensförsörjning	100	75	47	57
Internationellt samarbete	78	46	52	31
Övrigt ²	97	135	60	87
Summa	768	865	921	860

¹ Redovisningen av de nationella prioriteringarna ändrades fr.o.m. den 1 januari 2015. Prioriteringarna för 2013–2014 har klassats om till gällande prioriteringar för att möjliggöra tidsserien i tabellen.

² Cirka en tredjedel av beslutade medel under Övrigt avser uppföljnings- och utvärderingsinsatser. Övriga insatser under denna rubrik rör bl.a. projekt av tvärsektorieell karaktär eller projekt som har koppling till horisontella mål som t.ex. jämställdhet, integration och miljömålsarbete.
Källa: Tillväxtverket.

I tabell 2.10 beskrivs projektverksamheten sorterad efter nationella ämnesområden och ämneskategorier vilket på en mer detaljerad nivå visar vilka typer av insatser som bedrivs inom projektverksamheten på regional nivå.

Innovationsprocesser i företag är starkt beroende av kunskap och kunskapsspridning. Genom att företagen samarbetar med olika aktörer sprids och utvecklas värdefull kunskap. En stor del av projektverksamheten inom ämnesområdet innovation syftar till att stimulera samarbeten för att bidra till ökad innovationsförmåga och i förlängningen nya eller utvecklade varor och tjänster.

Inom ämnesområdet entreprenörskap syftar en stor del av insatserna till att öka det regionala utbudet av riskkapital till små och medelstora företag. Insatserna inom entreprenörskap som finansieras av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* medfinansierar ofta de insatser som görs inom de regionala strukturfondsprogrammen för att öka utbudet av riskkapital.

Tabell 2.10 Beslutade regionala projektmedel 2016 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, sorterat efter nationella ämnesområden och ämneskategorier

Nationella ämnesområden/ämneskategorier	mnr
Innovation, varav:	346
Stöd till FoU i små och medelstora företag	39
FoU-verksamhet i forskningscentrum	27
Utveckling av förutsättningar för innovation ¹	72
Främjande av samarbete, kunskapsutveckling och kunskapsutbyte	109
Främjande av miljövänliga tjänster, produkter och produktionsprocesser i små och medelstora företag	28
Övriga aktiviteter som bidrar till att främja innovation	71
Entreprenörskap, varav:	211
Information och rådgivning till små och medelstora företag	15
Insatser för att underlätta start av företag	27
Insatser för ökat internationellt affärsutbyte och stärkta positioner på utländska marknader	22
Kompetensutvecklingsinsatser för små och medelstora företag	12
Kapitalförsörjningsinsatser för små och medelstora företag	41
Insatser för utveckling av existerande företag	49
Övriga åtgärder för att stimulera entreprenörskap ²	46
Informationssamhället ³	29
Transport/regionförstoring ⁴	22
Energi	17
Turism ⁵	58
Kultur och fritid	24
Förnyelse av städer, boende	17
Service i gles- och landsbygder	4
Kompetensförsörjning ⁶	45
Uppföljning och utvärdering	60
Övriga insatser ⁷	26
Summa	860

¹ Bland annat utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser.

² Bland annat attitydpåverkande insatser.

³ Bland annat infrastruktur för bredbandsnät och telefoni samt utveckling av produkter.

⁴ Bland annat samverkanslösningar mellan olika trafikslag.

⁵ Bland annat stöd till marknadsföring och utveckling av turisttjänster.

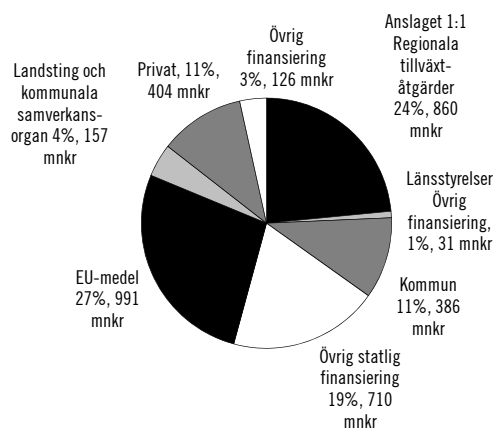
⁶ Bland annat system och strategier för livslångt lärande i företag.

⁷ Insatser som inte passar in i ovanstående delområden.

Källa: Tillväxtverket.

År 2016 uppgick den totala finansieringen av projektverksamhet inklusive medfinansiering till 3,7 miljarder kronor. I diagram 2.3 framgår den totala finansieringen uppdelad på finansiär. Största delen av medfinansieringen, 27 procent,

kom från EU-medel. Andra stora medfinansierare är statliga myndigheter och kommuner, lands- tingen och samverkansorgan. De största finansiärerna inom övrig statlig finansiering¹² var 2016 Almi Företagspartner AB, Tillväxtverket, Vinnova, universitet och högskolor samt Havs- och vattenmyndigheten.

Diagram 2.3 Total finansiering av projektverksamhet under 2016 uppdelad på finansiär, avrundade belopp i mnr och procent¹

¹ Med övrig finansiering avses bl.a. stiftelser och olika typer av utländska finansiärer inom t.ex. de territoriella samarbetsprogrammen. Övriga statliga medel innefattar länsstyrelser, andra statliga myndigheter och andra statligt finansierade organ som stiftelser och statliga bolag. Med EU-medel avses främst medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020, program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet perioden 2014–2020, Europeiska socialfonden perioden 2014–2020 och landsbygdsprogrammet perioden 2014–2020.

Källa: Tillväxtverket.

Tillväxtverkets och regeringens projektverksamhet

Tillväxtverket har under 2016 beslutat om drygt 190 miljoner kronor som nationell medfinansiering för att etablera en fond-i-fond inom ramen för det nationella regionalfundsprogrammet perioden 2014–2020.

Drygt 100 miljoner kronor har beslutats inom ramen för uppdraget att utveckla och stödja arbetet för jämställd regional tillväxt perioden 2016–2018.

Under 2016 fattade Tillväxtverket beslut om drygt 11 miljoner kronor till olika projekt för att stärka samspelet mellan samhällsplanering och näringslivsutveckling.

¹² Med övrig statlig finansiering avses den statliga finansieringen exkl. medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

Inom programmet strategiska utvecklingsprojekt fattade Tillväxtverket 2016 beslut om ca 7 miljoner kronor. Programmet ska bidra till ett starkare regionalt ledarskap samt till att effektivisera det regionala tillväxtarbetet.

För att genomföra insatser inom uppdraget att skapa hållbar regional tillväxt och näringslivsutveckling på Gotlands län perioden 2016–2019 har Tillväxtverket beslutet om 2,5 miljoner kronor 2016.

Regeringen beslutade i januari 2016 att bevilja verksamhetsbidrag till Hela Sverige ska leva med 45 miljoner kronor för perioden 2016–2018 (N2015/08040/HL). I beslutet poängteras att frågor som rör mångfald och integration ska uppmärksammas. Regeringen beslutade i mars 2016 att bevilja verksamhetsbidrag till Skärgårdarnas Riksförbund med 5,4 miljoner kronor för perioden 2016–2018 (N2016/00385/HL). I beslutet poängteras att frågor som rör jämställdhet, mångfald och integration ska uppmärksammas. I budgetpropositionen för 2017, utgiftsområde 19 Regional tillväxt, redovisas insatser som ovan nämnda organisationer bedriver.

Tillväxtverket mäter hur stor andel av de projekt myndigheten finansierat som syftar till att lösa miljömässiga respektive sociala utmaningar. Av de projekt myndigheten finansierade 2016 syftade 67 procent, direkt eller indirekt, till att lösa miljömässiga utmaningar. Tillväxtverket mäter även (baserat på ansökningshandlingar) i vilken mån finansierade projekt i sin tur integrerar miljö, jämställdhet och mångfald i planering, genomförande och uppföljning. Resultatet av finansierade projekt är att 26 procent hade integrerat miljö i sin projektutformning, 48 procent hade integrerat jämställdhet och 53 procent hade integrerat mångfald.

EU:s regionalfondsprogram perioden 2007–2013

För programperioden 2007–2013 har Sverige tilldelats medel från bl.a. Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf). Medlen från Eruf fördelas till ett antal program inom de två målen Regional konkurrenskraft och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete.

Tillväxtverket fick i regleringsbrevet för 2017 i uppdrag att sammanställa de viktigaste resultaten enligt programmens slutrapporter (N2016/08059/FF m.fl.). Uppdraget redovisa-

des till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i maj 2017 och resultaten redovisas nedan.

Regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning

De åtta regionala strukturfondsprogrammerna omfattning under perioden 2007–2013 var ca 8,4 miljarder kronor i EU-medel. Programmerna totala omfattning inklusive medfinansiering var ca 22,6 miljarder kronor, varav ca 10,5 miljarder kronor i offentlig finansiering och ca 3,7 miljarder kronor i privat finansiering. En slutrapport om genomförandet för respektive program lämnades till kommissionen i mars 2017.

Hela budgeten intecknades under programgenomförandet och ca 8,3 miljarder kronor, drygt 98 procent av EU-medlen, har utbetalats.

Tillsammans med aktörer på lokal och regional nivå gjordes investeringar i närmare 1 600 projekt inom områden av betydelse för hållbar regional tillväxt och sysselsättning. Över 66 procent av budgeten gick till projekt inom forskning, teknisk utveckling, innovation och entreprenörskap. Omkring 16 procent investerades i transportinfrastruktur, 6 procent gick till projekt inom turismsektorn och ytterligare 6 procent gick till projekt som syftar till att utveckla informationssamhället, huvudsakligen utbyggnad av bredband.

Baserat på rapporterade utfall har målen för programmets indikatorer överträffats med god marginal. Insatser inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen uppskattas ha bidragit till att ca 53 100 arbetstillfällen skapats. Fördelningen mellan män och kvinnor är ungefär 40 procent kvinnor och 60 procent män. Vidare har ca 18 000 nya företag skapats, varav 39 procent ägs av kvinnor, 53 procent av män och 8 procent av dessa företag har uppgetts ha ett mixat ägande.

Under programperioden har 678 miljoner kronor i EU-medel investerats i riskkapital i elva regionala fonder. Tillsammans med ytterligare 785 miljoner kronor i offentlig finansiering och 2 200 miljoner kronor i privat medfinansiering innebär det att sammanlagt 3 600 miljoner kronor har investerats i 339 små och medelstora företag. Närmare 4 400 företag har varit i kontakt med någon av de regionala fonderna under programperioden. Satsningen på riskkapital har bidragit till att företagen fått möjlighet att göra investeringar. Till och med 2015 har fonderna bidragit till ca 1 400 arbetstillfällen i företagen.

Enligt Tillväxtverket har satsningen på riskkapital också bidragit till ökad kunskap om riskkapital bland företag i alla delar av Sverige. Fram till augusti 2020 kommer de regionala riskkapitalfonderna att genomföra följdinvesteringar i befintliga bolag samt successivt avveckla innehaven genom försäljning.

Vid sidan av riskkapital har insatser inom området innovation och entreprenörskap bidragit till stärkt samverkan mellan forskning och näringsliv, utveckling av inkubatorer samt rådgivning till företag.

Programmen har bidragit till att bygga betydelsefulla långsiktiga stödstrukturer runt företagen såsom bl.a. inkubatorer och science parks. Dessa har i sin tur bidragit till att företagen utvecklat nya varor, tjänster eller ny teknik. Regionalfonden har visat sig vara ett bra verktyg för att främja samverkan mellan kommuner och mellan län. Det gäller även samverkan mellan branscher, sektorsområden, universitet och högskolor, annan offentlig verksamhet och näringsliv. Vidare har insatserna stärkt kopplingen mellan näringsliv och universitet och högskolor, framför allt i Sveriges mer glesbefolkade län. Sammantaget har fondens insatser därmed bidragit till utveckling av de regionala innovationssystemen.

Totalt har ca 2,7 miljarder kronor investerats i transportinfrastruktur och bidragit till bl.a. utveckling av kollektivtrafik, flygplatser, hamnar och vägar samt intermodala transportlösningar, dvs. underlätta byte av trafikslag. Insatserna har även bidragit till ca 50 nya företag och till att ca 400 nya arbetstillfällen har skapats.

De regionala strukturfondsprogrammen uppskattas ha bidragit till att ca 28 000 hushåll och 2 300 företag har fått tillgång till bredband. Totalt har drygt 600 miljoner kronor satsats på bredbandsutbyggnad.

Landsbygdsprogrammet uppskattas dessutom ha bidragit till att ca 96 000 hushåll och 13 600 företag har fått tillgång till bredband. Totalt har ca 1,5 miljarder kronor satsats på bredbandsutbyggnad inom landsbygdsprogrammet perioden 2007–2013.

Territoriella samarbetsprogram

Sverige deltog i tretton program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet programperioden 2007–2013. Sex av dessa var gränsregionala program och tre var s.k. transnationella program. Den totala summan EU-medel inom

dessa nio program uppgick till 6,8 miljarder kronor. Av dessa var det endast Sverige–Norge programmet som redovisades på statens budget. Hela budgeten in-tecknades under programmets genomförande och ca 6,4 miljarder kronor, drygt 94 procent av EU-medlen, har utbetalts. En slutrapport om genomförandet för respektive program har inlämnats till kommissionen i mars 2017.

I de 13 samarbetsprogrammen har det totalt genomförts ca 1 400 projekt. De gränsregionala programmen står för ca 63 procent av dessa projekt. Totalt deltog svenska aktörer i ca 840 projekt, men här ingår inte förstudier eller projekt med en projekttid under ett år.

De fyra största teman som de gränsregionala programmen har allokerat medel till är forskning, teknisk utveckling och innovation, miljö och riskförebyggande, arbetsmarknad och utbildning samt kultur och turism. Mest medel, 21 procent, har fördelats till temat forskning, teknisk utveckling och innovation.

I de transnationella samarbetsprogrammen är de tre största temana miljöskydd och riskförebyggande, transport och forskning, teknisk utveckling och innovation. Mest medel, 32 procent, har fördelats till temat miljöskydd och riskförebyggande.

Enligt Tillväxtverket har de territoriella samarbetsprogrammen bidragit till gränsöverskridande lösningar på gemensamma utmaningar i Sveriges närområde och inom EU. Resultat har främst uppnåtts genom att offentliga och privata aktörer i de deltagande länderna har bedrivit gemensamma utvecklingsprojekt och att aktörerna därmed kunnat komplettera varandras kompetenser och näringslivsstrukturer.

Partnerskapsöverenskommelsen 2014–2020

Partnerskapsöverenskommelsen är en övergripande strategi för genomförandet av de fyra Europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) programperioden 2014–2020: Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden.

Senast den 31 augusti 2017 respektive augusti 2019 ska regeringen lämna en framstegsrapport till kommissionen om genomförandet av överenskommelsen. Tillväxtverket, Svenska ESF-

rådet och Statens jordbruksverk redovisade i april 2017 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) redovisat ett förslag till framstegsrapport (N2017/03151/RTS). I denna konstateras att samtliga fonder har kommit igång och att efterfrågan på medel övergripande är i linje med de godkända programmen. Sammantaget görs bedömningen att det finns goda förutsättningar att nå de fastställda målen. Regeringen har i augusti 2017 lämnat en framstegsrapport till kommissionen (N2017/03151/RTS).

Tillväxtverket, Svenska ESF-rådet och Statens jordbruksverk har under programperioden 2014–2020 i uppdrag att arbeta med fondöver-skridande samverkan inom ramen för partnerskapsöverenskommelsen. I april 2017 redovisades arbetet avseende 2016 (N2016/02790/RTS) till Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Myndigheterna har fortsatt att utveckla den gemensamma webbplatsen eufonder.se som har till syfte att underlätta för de som vill veta mer om vilka program inom ESI-fonderna som svenska organisationer, myndigheter och företag kan delta i. Myndigheterna har också gjort särskilda informationsinsatser för att öka medvetenheten om lokalt ledd utveckling¹³ till strukturfondspartnerskapen, regionalt utvecklingsansvariga aktörer samt berörda målgrupper.

Under 2016 har myndigheterna också arbetat med insatser som syftar till att underlätta mottagande av asylsökande och nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Samtliga fonder finansierar integrationsprojekt och myndigheterna har på olika sätt arbetat för att främja insatser med koppling till integration av nyanlända genom att exempelvis föra dialog med regionalt utvecklingsansvariga aktörer, strukturfondspartnerskapen samt andra berörda aktörer. Myndigheterna har under året även inlett ett arbete som syftar till att ta till vara lärdomar från programperioden 2014–2020 i utvecklingen av ESI-fonderna inför kommande programperiod.

Partnerskapsöverenskommelsen redovisas också inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv samt utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

EU:s regionalfondsprogram perioden 2014–2020

För programperioden 2014–2020 fördelas medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) till ett antal program inom de två målen Investering för tillväxt och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete. Regionalfondsprogrammen för dessa två mål täcker geografiskt hela Sverige.

Investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020

Insatserna för investering för tillväxt och sysselsättning genomförs inom åtta regionala struktur-fondsprogram och ett nationellt regionalfonds-program.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de nio regionalfondsprogrammen, är nästan 16 miljarder kronor. Av detta belopp uppgår EU-ramen till knappt 8 miljarder kronor. Totalt har det t.o.m. 2016 beviljats EU-medel för närmare 4,9 miljarder kronor, vilket motsvarar 62 procent av EU-ramen, se tabell 2.14.

Regionalfondens insatser syftar till stärkt regional konkurrenskraft och hållbar tillväxt. Programmen inriktas främst på strukturförändrande insatser inom områdena innovation, entreprenörskap och en koldioxidsnål ekonomi. Cirka 80 procent av de totala medlen om ca 16 miljarder kronor beräknas därför gå till dessa områden. Övriga medel går huvudsakligen till områdena informations- och kommunikationsteknologi samt hållbara transporter. Cirka 20 procent av medlen går till stöd för övergången till en koldioxidsnål ekonomi. Medlen från EU redovisas på anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020*. Inom programmen Stockholm, Västsverige och Skåne–Blekinge genomförs insatser för hållbar stadsutveckling. Regionalfondsmedel finansierar även arbetet med lokalt ledd utveckling genom den s.k. Leader-metoden, se utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

I tabell 2.11 redovisas beslutade EU-medel per tematiskt mål per 31 december 2016.

¹³ Arbetet syftar till att bedriva utvecklingsarbete på lokal nivå, med utgångspunkt i en lokal utvecklingsstrategi.

Tabell 2.11 Beslutade EU-medel fördelat på tematiska mål för de nio regionalfondsprogrammen inom investering för tillväxt och sysselsättning – t.o.m. 2016

Tematiskt mål	EU-ram mnkr	Beslutat mnkr	% av EU-ram
1 Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation	2 190	1 038	47
2 Öka tillgången till och användningen av informations- och kommunikationsteknik	800	487	61
3 Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag	2 485	1 985	80
4 Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi	1 426	814	57
5 Främja hållbara transporter	641	278	43
Summa	7 542	4 602	61

Not: Tabellen omfattar inte tekniskt stöd.

Källa: Tillväxtverket.

En betydande del av medlen inom tematiska målen 1 och 3 har finansierat kluster, science parks och inkubatorer i hela landet.

Till och med 2016 har totalt ca 900 miljoner kronor, inklusive medfinansiering, beviljats till utbyggnad av transportnät för bredband i glesbefolkade områden. Stöd till bredbandsutbyggnad sker även via landsbygdsprogrammet, se utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Förvaltande myndigheter för respektive program har i uppdrag att samverka kring bredbandsutbyggnaden.

Efterfrågan på medel har varit särskilt hög inom tematiska målet 3 där ca 80 procent av tillgängliga medel beviljats. En stor andel av insatserna inom detta område består av riskkapital.

Beslut om fortsatta riskkapitalsatsningar har fattats i samtliga åtta regionalfondsprogram för programperioden 2014–2020. EU-medlen till de åtta regionala riskkapitalbolagen uppgår till 605 miljoner kronor och det är Almi Invest AB som förvaltar fonderna. Fondernas kapitalbas, dvs. offentlig finansiering inklusive EU-medel, summerar till knappt 1,3 miljarder kronor. Till det kommer privat finansiering.

Antalet förfrågningar till fonderna är fortsatt hög. Regionala skillnader i investeringstakten finns dock och kan bl.a. förklaras av olika efterfrågan inför start av fonderna. Totalt har drygt 1 200 investeringsförfrågningar inkommit t.o.m. 2016. Av dessa har fonderna investerat ägar kapital i 108 företag med totalt 124 miljoner kronor. Därutöver kommer 214 miljoner kronor i privat kapital.

Dessutom ska två riskkapitalsatsningar i det nationella programmet genomföras. Den ena Swedish Venture Initiative, som beslutades av Tillväxtverket i april 2016, avser en fond-i-fond med syfte att investera i nya och befintliga privata riskkapitalfonder och förvaltas av Euro-

peiska investeringsfonden (EIF). Den har en kapitalbas på 388 miljoner kronor. Till det kommer privat finansiering och finansiering från EIF. Den andra, som beslutades av Tillväxtverket i oktober 2016, avser en grön investeringsfond och förvaltas av Almi Invest AB. Syftet med fonden är att stärka utbudet av riskkapital för direktinvesteringar i företag med affärsmodeller som adresserar klimatutmaningen och bidrar till att minska utsläppen av koldioxid. Kapitalbasen i den gröna investeringsfonden är 650 miljoner kronor. Även här tillkommer privat finansiering. Under 2017 förväntas att de första satsningarna i enskilda företag kan genomföras. Se även utgiftsområde 24 Näringsliv.

Av tabell 2.12 framgår investerade medel per program för riskkapital.

Tillväxtanalys avser att återkomma med uppföljande studier av riskkapitalsatsningarna avseende programperioderna 2007–2013 och 2014–2020. En effektstudie och en exitstudie avses presenteras 2018 när mer investeringsdata finns tillgängligt. Med exit avses försäljning av innehavet i aktuellt portföljföretag.

Tabell 2.12 Investerade medel per program för riskkapital t.o.m. 2016

	Total budget ¹ (mnkr)	Antal portfölj-företag	Investerade medel av total budget ¹ (mnkr)	Privat kapital (mnkr)
Regionala programmen:				
Övre Norrland	160	10	18	43
Mellersta Norrland	150	11	14	10
Norra Mellansverige	150	12	8	8
Stockholm	160	9	15	20
Östra Mellansverige	150	13	18	23
Västsverige	176	16	18	36
Småland och öarna	120	16	13	21
Skåne och Blekinge	200	21	21	53
Summa	1 266	108	124	214
Nationella programmet:				
Grön Investeringsfond	650	0	0	0
Swedish Venture Initiative	388	0	0	0
Summa	1 038	0	0	0

¹ Offentlig finansiering inklusive EU-medel (kapitalbas).
Källa: Tillväxtverket.

Europeiskt territoriellt samarbete 2014–2020

Sverige deltar i tretton program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet. Samtliga territoriella program som Sverige deltar i hanteras utanför statsbudgeten.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel, medel från tredje land¹⁴ samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i, uppgår totalt till ca 13,7 miljarder kronor inklusive medfinansiering från deltagande länder. Av detta belopp uppgår EU-ramen till knappt 8 miljarder kronor. Totalt har det t.o.m. 2016 beviljats närmare 3,6 miljarder kronor i EU-medel, vilket motsvarar ca 45 procent av EU-ramen, vilket framgår av tabell 2.14.

I tabell 2.13 redovisas beslutade EU-medel per tematiskt mål t.o.m. den 31 december 2016.

¹⁴ Med tredje land avses länder som inte är medlemmar i EU, exempelvis Norge och Island.

Tabell 2.13 Beslutade EU-medel fördelat på tematiska mål för de nio gränsregionala och transnationella programmen inom Europeiskt territoriellt samarbete – t.o.m. 2016

Tematiskt mål	EU-ram mnkr	Beslutat mnkr	% av EU-ram
Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation	1 923	978	51
Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag	734	367	50
Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi	368	107	29
Anpassning till klimatförändringar	154	101	66
Skydd av miljön och hållbar användning av resurser	2 192	842	38
Främja hållbara transporter	1 489	487	33
Arbetskraftens rörlighet och livslångt lärande	465	210	45
Summa	6 860	3 092	45

Not: Tabellen omfattar inte tekniskt stöd och insatser för administrativ kapacitet.
Källa: Tillväxtverket.

En stor del av de beviljade projekten rör insatser inom ramen för målet att stärka forskning och innovation samt insatser för skydd av miljön och hållbar användning av resurser.

Per den 31 december 2016 pågick ca 300 samarbetsprojekt med över 600 svenska projekt-partner. Samma organisation kan dock delta i flera projekt. Svenska organisationer deltar främst i projekt inom tematiskt mål stärka forskning, teknisk utveckling och innovation. Därefter deltar svenska organisationer mest

inom tematiskt mål skydd av miljö och hållbar användning av resurser.

Sverige deltar dessutom i ett program för samarbete med icke EU-länder, Kolarctic. Programmet syftar till att utveckla gränsöverskridande samarbete med Ryssland. Kommissionen godkände programmet i december 2015. De första besluten fattades i juni 2017.

Tabell 2.14 Den totala omfattningen EU-medel för de åtta regionala struktur- och investeringsprogrammen och Europeiskt territoriellt samarbete perioden 2014–2020 samt beslutade EU-medel t.o.m. 2016¹

Miljoner kronor

Investeringar för tillväxt och sysselsättning	EU-ram	Summa beslutade EU-medel	% av EU-ram
Övre Norrland	1 779	1 013	57
Mellersta Norrland	1 292	783	61
Norra Mellansverige	1 234	752	61
Stockholm	311	225	72
Östra Mellansverige	587	365	62
Västsverige	470	257	55
Småland och öarna	554	223	40
Skåne-Blekinge	512	318	62
Nationella programmet	1 118	971	87
Summa	7 857	4 906	62
Europeiskt territoriellt samarbete: Gränsregionala och transnationella samarbetsprogram			
Botnia-Atlantica	305	174	57
Mellersta Östersjön	1 027	638	62
Nord	352	195	55
Sverige-Norge	396	208	53
Södra Östersjön	696	142	20
Öresund-Kattegatt-Skagerrak	1 138	612	54
Nordsjön	1 403	542	39
Norra Periferin och Arktis	421	150	36
Östersjön	2 214	956	43
Summa	7 952	3 617	45
Totalt	15 809	8 523	54

¹ Räknat på växelkurs 8,39 i enlighet med förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.
Källa: Tillväxtverket.

Förväntade resultat för investering för tillväxt och sysselsättning och europeiskt territoriellt samarbete programperioden 2014–2020

De nio programmen för investering i tillväxt och sysselsättning förväntas bl.a. stödja ca 20 000 små och medelstora företag och bidra till ca 12 000 nya arbetstillfällen. De finansiella instrumenten inom programmen förväntas attrahera 1,8 miljarder kronor i privat kapital.

De första projektbesluten fattades under 2015 och ännu finns få resultat att redovisa. Till och med 2016 har programmen emellertid bidragit till att 2 540 företag fått stöd och att 463 nya arbetstillfällen beräknas skapas i dessa företag. Med stöd avses såväl ekonomiskt stöd i form av bl.a. bidrag eller riskkapital, men också annat stöd till företag som arenor för samverkan mellan företag, samverkan mellan företag,

universitet och högskolor samt andra näringslivsfrämjande insatser. Uppföljning av fördelningen mellan kvinnor och män kommer att baseras på statistik från SCB med koppling till företagens organisationsnummer. I denna budgetproposition redovisas inte fördelningen mellan kvinnor och män eftersom tillgång till dessa uppgifter saknas.

Under 2016 beviljades ett antal projekt om utbyggnad av transportnät för bredband i glesbefolkade områden inom de tre nordliga programmen för investering i tillväxt och sysselsättning. Utifrån dessa beslut beräknas sammanlagt investeringar leda till att drygt 8 000 företag får tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s.

De fyra gränsregionala program som förvaltas i Sverige förväntas stödja ca 1 500 företag, bl.a. förväntas 300 företag delta i gränsöverskridande,

transnationella och interregionala forskningsprojekt. Cirka 3 400 kvinnor och män förväntas vidare delta i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Det finns ännu inga utfall för dessa indikatorer att redovisa då få projekt slutredovisats.

Utvärderingar av programperioden 2014–2020

De första delrapporterna från utvärderingarna av de tematiska områdena forskning och innovation, ökad konkurrenskraft i små och medelstora företag och koldioxidsnål ekonomi har redovisats till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i maj 2017 (N2017/04221/RTS).

Övergripande konstaterar utvärderarna att programmen är relevanta och kommer att bidra till ökad konkurrenskraft och hållbar regional tillväxt.

I den tematiska utvärderingen av målet om forskning och innovation fastslås att i jämförelse med programperioden 2007–2013 har det skett en förskjutning av verksamheten mot senare delar av innovationsprocessen och ett ökat fokus på näringslivets behov och medverkan. Utvärderarna anser att programmen genom att prioritera projekt med koppling till regionala styrkeområden och i flera fall regionala strategier för smart specialisering, har goda förutsättningar att nå programmets mål.

I den tematiska utvärderingen av målet om ökad konkurrenskraft i små och medelstora företag konstateras att projekten följer programmets målsättningar. Utvärderarna anser att en konsekvens av det ökade resultatfokus som präglar programperioden är att färre nydanande projekt genomförs jämfört med programperioden 2007–2013.

I den tematiska utvärderingen av koldioxidsnål ekonomi är en slutsats att programmen har ett mervärde i förhållande till åtgärder som bedrivs inom energipolitiken. Programmen har bidragit till en högre ambitionsnivå bland regionala aktörer gällande energi- och klimatfrågor och nya aktörer har börjat arbeta med frågorna på ett innovativt sätt. Det finns dock flera utmaningar, bl.a. konstaterar utvärderarna att bättre problemanalys och målgruppsanpassning behövs. Vidare anser utvärderarna att det finns risk för en begränsad måluppfyllelse eftersom det inom vissa områden genomförs många små projekt av informationskaraktär. Utvärderarna pekar på behovet om att koppla dessa projekt till investe-

ringar för att få större utväxling av programmets insatser. Det finns också en låg efterfrågan på programmets medel vilket framför allt gäller insatser riktat till energieffektivisering i små och medelstora företag.

Förutom de tematiska utvärderingarna har en för ESI-fonderna gemensam utvärdering av genomförandeorganisationerna redovisats till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i maj 2017 (N2017/04221/RTS). Enligt denna genomförs programmen på ett välfungerande sätt givet förutsättningarna. Det finns dock en utvecklingspotential vad gäller styrning och genomförande. Bland annat behövs, enligt utvärderingen, en tydlighet och samsyn kring vilka effekter programmen väntas nå och hur så ska ske. Vidare finns behov av förtydligande av vad som ska samordnas mellan ESI-fonderna och strategier för samverkan med nyckelaktörer.

Regionala företagsstöd¹⁵

Med regionala företagsstöd avses de s.k. selektiva regionala företagsstöden, dvs. regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, såddfinansiering, sysselsättningsbidrag, statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag samt statligt stöd till regionala investeringar. Dessutom avses det s.k. generella regionala företagsstödet transportbidrag.

Investeringar som får regionala företagsstöd finansieras till största delen av företagen själva eller via den reguljära kapitalmarknaden.

De regionala företagsstöden kan beviljas i hela eller delar av landet beroende på stödform. Sverige får ha nationella stödområden som omfattar 12,26 procent av befolkningen.

Selektiva regionala företagsstöd

De selektiva regionala företagsstöden finansieras av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* men kan även medfinansieras av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020*.

I tabell 2.15 redovisas beviljade selektiva regionala företagsstöd för perioden 2013–2016.

¹⁵ Avsnittet bygger på rapporten Finansiering för regional tillväxt 2016, Tillväxtverket juli 2017 (rapport 0224).

Av tabellen framgår att det totalt beviljades ca 720 miljoner kronor i stöd under 2016. Av de beviljade medlen avsåg ca 355 miljoner kronor regionalt investeringsstöd i syfte att få till stånd investeringar i företag i stödområde. Cirka 150 miljoner kronor avsåg särskilt investeringsstöd till små och medelstora företag i hela landet. Dessutom avsåg ca 150 miljoner kronor stöd för att främja utvecklingen av små och medelstora företag i hela landet. Återstoden, dvs. ca 65 miljoner kronor, har beviljats som stöd för innovativa varor och tjänster i företagens inledande utvecklingsfas i hela landet (s.k. såddfinansiering).

Det mesta av stödet till företag avser stöd till små och medelstora företag, dvs. företag med 0–249 anställda. Investeringar som beräknas delfinansieras av beviljade stöd uppgick till ca 3 miljarder kronor. Sysselsättningen förväntas öka med ca 5 400 arbetstillfällen, varav ca 2 400 väntas tillfalla kvinnor och ca 3 000 väntas tillfalla män.

Tabell 2.15 Beviljade selektiva regionala företagsstöd¹

	2013	2014	2015	2016
Beviljat belopp (mnr)	551	575	525	723
Beräknat antal nya arbetstillfällen totalt ²	3 689	3 309	3 751	5 415
Beräknat antal nya arbetstillfällen kvinnor ²	1 537	1 431	1 526	2 401
Beräknat antal nya arbetstillfällen män ²	2 152	1 878	2 225	3 014
Investeringar som beräknas delfinansieras med de selektiva regionala företagsstöden (mnr)	2 072	3 673	1 891	3 012

¹ För perioden 2013–april 2015 fanns följande stödformer: regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling och såddfinansiering. Från och med maj 2015 finns följande stödformer: statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag och statligt stöd till regionala investeringar.

² Exklusive såddfinansiering eftersom detta inte beräknas.
Källa: Tillväxtverket.

I tabell 2.16 redovisas beviljade selektiva regionala företagsstöd under 2016 fördelade på län.

Tabell 2.16 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, berörda landsting, samverkansorganet i Kalmar län och Gotlands kommun samt Tillväxtverket under 2016 fördelade på län¹

Län	Beviljat belopp i mnr	Beräknad sysselsättningsökning kvinnor	Beräknad sysselsättningsökning män
Stockholm	8,4	97	110
Uppsala	5,2	69	109
Södermanland	1,4	3	8
Östergötland	10,4	71	100
Jönköping	6,4	55	109
Kronoberg	2,2	60	83
Kalmar	19,9	200	200
Gotland	2,0	12	18
Blekinge	2,6	16	19
Skåne	12,8	107	153
Halland	9,9	133	148
Västra Götaland	46,9	308	429
Värmland	31,3	99	152
Örebro	21,6	129	189
Västmanland	16,4	157	180
Dalarna	61,8	111	115
Gävleborg	43,4	164	168
Västernorrland	77,3	100	185
Jämtland	78,1	67	72
Västerbotten	119,7	179	202
Norrbottnen	145,1	264	265
Summa	722,8	2 401	3 014

¹ Från och med maj 2015 finns följande stödformer: statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag samt statligt stöd till regionala investeringar.
Källa: Tillväxtverket.

Selektiva regionala företagsstöd fördelade på verksamhetsart

I tabell 2.17 framgår de selektiva regionala företagsstöden fördelade på de största verksamhetsarterna.

Tabell 2.17 Beviljade selektiva regionala företagsstöd fördelade på de största verksamhetsarterna¹

Miljoner kronor

Verksamhetsart	2013	2014	2015	2016
Tillverkning	233	243	198	305
Hotell och restaurangverksamhet	91	72	80	61
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	65	52	40	50
Kultur, nöje och fritid	35	42	41	64
Informations- och kommunikationsverksamhet	27	60	38	44
Övrigt ²	100	106	128	199
Summa	551	575	525	723

¹ För perioden 2013–april 2015 fanns följande stödformer: regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling och såddfinansiering. Från och med maj 2015 finns följande stödformer: statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag samt statligt stöd till regionala investeringar.

² Avser bl.a. handel, byggverksamhet, fastighetsverksamhet och uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster.

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av tidigare beviljade selektiva stöd

I syfte att följa upp de regionala företagsstöden har delvis nya resultatindikatorer utvecklats av Tillväxtverket. En central del i uppföljningen är att konstruera kontrollgrupper som så långt som möjligt motsvarar profilen för företag som fått stöd. För varje regionalt företagsstöd konstrueras därför en unik kontrollgrupp. Skillnader i utveckling mellan företag som fått stöd och kontrollgrupperna mäts utifrån indikatorerna: sysselsättning, förädlingsvärde, företagens överlevnadsgrad och konkurrenskraft. Dessa indikatorer mäter stödets effekter på sysselsättning men även hur stöden påverkar företagens långsiktiga ekonomiska utveckling och överlevnadsgrad.

Enligt Tillväxtverket har företag som fått selektiva regionala företagsstöd under 2012–2015 generellt sett haft en starkare sysselsättnings-tillväxt och högre överlevnadsgrad än sina kontrollgrupper. För vissa stödformer har även tillväxten i förädlingsvärde varit större hos stödföretagen. Däremot har konkurrenskraften generellt utvecklats svagare hos stödföretagen än hos kontrollgrupperna.

Regionalt transportbidrag

Transportbidraget finansieras av anslaget 1:2 *Transportbidrag*. Under 2016 har transportbidraget kompenserat stödmottagande företag för sina transportkostnader med i genomsnitt 27

procent. Enligt Tillväxtverket instämmer 84 procent av företagen delvis, till stor del eller helt i att bidraget har bidragit till ökad vidareförädling.

Under 2016 har ca 385 miljoner kronor betalats ut i transportbidrag, se tabell 2.18.

Tabell 2.18 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län

Miljoner kronor

Län/år	2012	2013	2014	2015	2016
Västernorrland	42	40	43	45	38
Jämtland	53	48	48	51	46
Västerbotten	179	160	161	146	175
Norrbottnen	117	111	117	112	126
Summa	391	360	369	354	385

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av tidigare beviljat transportbidrag

I syfte att följa upp regionalt transportbidrag har delvis nya resultatindikatorer utvecklats av Tillväxtverket och dessa är samma som för de selektiva regionala företagsstöden.

Enligt Tillväxtverket har företag som fått regionalt transportbidrag under 2012–2015 ökat mer i förädlingsvärde och konkurrenskraft jämfört med sina kontrollgrupper. Stödföretagen har även haft en högre överlevnadsgrad. Sysselsättningsutvecklingen har dock varit lägre för stödföretagen i förhållande till kontrollgrupperna.

Utvärderingar av vissa regionala företagsstöd

För information om tidigare genomförda utvärderingar av regionala företagsstöd se budgetpropositionerna för 2013, 2014 och 2015, utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Uppföljning av jämställdhetsindikatorer

Könsuppdelade indikatorer för de regionala företagsstöden avseende de företag som beviljades bidrag under 2016 redovisas i tabell 2.19 och tabell 2.20.

Uppgifterna i tabell 2.19 kan exempelvis jämföras med Tillväxtverkets rapport från 2014 (Mångfald i näringslivet, delrapport från Företagens villkor och verklighet 2014) som visar att 75 procent av företagsledarna i svenska företag med 0–49 anställda är män. Emellertid har regionala företagsstöd även beviljats till företag med fler än 49 anställda.

Tabell 2.19 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd 2016

	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Företagsledning ¹ andel kvinnor (%)	Företagsledning ¹ andel män (%)	Styrelsen andel kvinnor (%)	Styrelsen andel män (%)
Stöd till regionala investeringar	1 076	3 936	17	83	25	75
Stöd för att regionalt främja små och medelstora företag	3 208	9 240	16	84	24	76
Transportbidrag	5 114	20 164	12	88	23	77
Summa	9 398	33 340	-	-	-	-

¹ VD eller kontaktperson.
Källa: Tillväxtverket

Tabell 2.20 Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknat antal nya arbetstillfällen genom selektiva regionala företagsstöd¹

Procent

Stödform/år		2013	2014	2015	2016
Regionalt investeringsstöd	Kvinnor	44	45	*	*
	Män	56	55	*	*
Regionalt bidrag till företagsutveckling	Kvinnor	41	43	*	*
	Män	59	57	*	*
Stöd till regionala investeringar ²	Kvinnor	-	-	37	44
	Män	-	-	63	56
Stöd för att regionalt främja små och medelstora företag ²	Kvinnor	-	-	44	45
	Män	-	-	56	55

- = ej aktuellt.

* Fr.o.m. 2015 grupperas regionalt investeringsstöd och regionalt bidrag till företagsutveckling inom stöd till regionala investeringar och stöd för att regionalt främja små och medelstora företag.

¹ För perioden 2013–april 2015 fanns följande stödformer: regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling och såddfinansiering. Från och med maj 2015 finns följande stödformer: statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag samt statligt stöd till regionala investeringar.

² Exklusive innovationsstöd då sysselsättningsökning inte beräknas på denna.

Källa: Tillväxtverket.

Utvecklingsarbete avseende jämställdhet, integration och miljö, inklusive klimat

De regionala företagsstöden ska utvecklas avseende jämställdhet, integration och miljö, inklusive klimat. Detta avses bidra till regeringens mer ambitiösa politik för hållbart företagande (skr. 2015/16:69).

Tillväxtverket och berörda regionala aktörer fick i regleringsbrev respektive villkorsbeslut för 2017 i uppdrag att kartlägga och analysera det nationella och regionala arbetet med att utveckla stöden i denna riktning. Tillväxtverket delredovisade uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i maj 2017 (N2017/03234/RTS). Enligt redovisningen finns bl.a. behov av stöd och en tydligare styrning i hanteringen av de regionala företagsstöden. I rapporten finns också konkreta exempel på hur hållbarhetskriterierna används på regional nivå. Uppdraget att utveckla och stödja arbetet för jämställd regional tillväxt pekas ut som en viktig

insats på jämställdhetsområdet som bidragit i arbetet med att utveckla de regionala företagsstöden. Samtidigt uppges de regionala aktörerna sakna motsvarande verktyg för att arbeta med integration och miljö, inklusive klimat, kopplat till de regionala företagsstöden.

Kommersiell service i gles- och landsbygder¹⁶

Förlängt uppdrag att genomföra regionala serviceprogram

Regionala serviceprogram samordnar aktörer och insatser som genomförs i syfte att öka tillgänglighet till service för såväl privatpersoner som för företag och besökare. Regeringen har i december 2016 förlängt uppdraget att genomföra regionala serviceprogram till 2020 (N2016/07807/HL och N2016/07808/HL). Serviceprogrammets genomförande samordnas därmed tidsmässigt med den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 och med landsbygdsprogrammet 2014–2020. Tillväxtverket redovisade en uppföljning av arbetet till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2017 (N2017/02822/HL). Enligt Tillväxtverket är samverkan mellan berörda aktörer en nyckelfaktor för genomförandet av programmen. Stort fokus har därför legat på detta under 2016.

Stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

För att stödja utvecklingen av kommersiell service i gles- och landsbygder finns investeringsbidrag, hemsändningsbidrag, service-

¹⁶ Avsnittet bygger på rapporten Finansiering för regional tillväxt 2016, Tillväxtverket juli 2017 (rapport 0224).

bidrag samt ett särskilt driftstöd till de glesbygdsområden som är särskilt sårbara och utsatta. Stöden finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*.

Under 2016 beviljades stöd till kommersiell service med totalt ca 63 miljoner kronor. Av tabell 2.21 framgår beslutade stöd till kommersiell service, från anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*, fördelat på län. Därutöver har projektmedel beviljats med ca 6 miljoner kronor i syfte att utveckla olika typer av lokala servicelösningar.

Tillväxtverket redovisade en uppföljning av olika insatser inom kommersiell service till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2017. Tillväxtverket bedömer att insatserna har bidragit till att strategiska serviceställen stärkts och att därmed tillgängligheten till dagligvaror och drivmedel har bevarats eller utvecklats.

Tabell 2.21 Beslutat stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, fördelat på län

Län/år	2014	2015	2016
Stockholm	2,6	0,3	3,0
Uppsala	0,8	0,2	0,7
Södermanland	0,2	0,05	0,3
Östergötland	1,9	2,1	2,5
Jönköping	2,5	1,1	1,1
Kronoberg	1,6	1,3	1,1
Kalmar	4,0	3,4	2,0
Gotland	0,3	0	0
Blekinge	1,5	1,7	1,1
Skåne	0	0	0,3
Halland	0,5	0,2	0,6
Västra Götaland	1,5	1,3	4,3
Värmland	4,1	6,2	4,4
Örebro	1,7	0,8	0,7
Västmanland	0,7	1,4	0,7
Dalarna	6,3	1,9	2,5
Gävleborg	2,4	2,3	2,5
Jämtland	4,0	4,1	5,6
Västernorrland	12,0	6,2	11,2
Västerbotten	8,9	10,8	9,5
Norrbottnen	3,4	5,6	9,2
Summa	61	51	63

Källa: Tillväxtverket.

Antalet anställda i företag som beviljats stöd till kommersiell service var totalt 744 stycken. Av dessa var 73 procent kvinnor och 27 procent män. Andelen kvinnor och män i styrelser var 44 respektive 56 procent. Den genomsnittliga andelen kvinnor och män i företagsledning var 45 respektive 55 procent.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

I syfte att följa upp stöd till kommersiell service har delvis nya resultatindikatorer utvecklats av Tillväxtverket och dessa är samma som för de regionala företagsstöden.

Enligt Tillväxtverket har företag som fått stöd till kommersiell service en sämre utveckling än sina kontrollgrupper när det gäller ekonomiska resultatmätt. Däremot har dessa stödföretag en högre överlevnadsgrad.

Att företagen visar en sämre ekonomisk utveckling än kontrollgrupperna bör enligt Tillväxtverket ses i ljuset av att stödet inte i första hand syftar till att öka dessa företags ekonomiska utveckling. I stället är syftet att få företag som erbjuder kommersiell service att överleva och därmed erbjuda service i gles- och landsbygder.

Stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

I Landsbygdsprogrammet 2014–2020, som finansieras inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, har 752 miljoner kronor avsatts för investeringsstöd till dagligvarubutiker och drivmedelsstationer samt för lokal serviceutveckling.

Av tabell 2.22 framgår beslutade investeringsstöd 2016 till kommersiell service med finansiering från landsbygdsprogrammet, fördelat på län. Därutöver har projektmedel beviljats med ca 29 miljoner kronor för att främja lokal serviceutveckling och kompetensutveckling.

Se även utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Tabell 2.22 Stöd till kommersiell service fördelat på län inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Miljoner kronor

Län	2016
Stockholm	3,6
Uppsala	1,9
Södermanland	0,9
Östergötland	2
Jönköping	0,2
Kronoberg	0,9
Kalmar	1,1
Gotland	1,1
Blekinge	0,1
Skåne	0,1
Halland	0
Västra Götaland	3,3
Värmland	0
Örebro	1,1
Västmanland	0,6
Dalarna	0,7
Gävleborg	3,3
Jämtland	4,7
Västernorrland	1,1
Västerbotten	3,9
Norrbotten	11,8
Summa	42,4

Källa: Tillväxtverket.

Totalt stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Det totala stödet till kommersiell service finansierat från både utgiftsområde 19 Regional tillväxt och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel uppgick till ca 140 miljoner kronor och ligger därmed på en historiskt hög nivå, vilket framgår av tabell 2.23.

Tabell 2.23 Totalt stöd till kommersiell service, fördelat på stödtyper och utgiftsområden¹

Miljoner kronor

	2014	2015	2016
Servicebidrag	9,5	8,4	6,3
Hemsändningsbidrag	11,1	11,2	12,3
Investeringsbidrag	40,3	31,1	12,4
Investeringslån	0	0,2	0
Särskilt driftstöd	0	0	32,3
Projektverksamhet	7,2 ²	7	6
Summa stöd inom utgiftsområde 19	68,1	57,9	69,3
Regional tillväxt	68,1	57,9	69,3
Investeringsstöd i landsbygdsprogrammet	0	0	42,4
Projektmedel i landsbygdsprogrammet	0	0	28,8
Summa stöd inom utgiftsområde 23	0	0	71,2
Areella näringar, landsbygd och livsmedel	0	0	71,2
Totalt stöd	68,1	57,9	140,5

¹ Avser utgiftsområde 19 Regional tillväxt och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

² Av den totala summan härrör 4,2 mnkr från de särskilda medlen till kommersiell service 2011–2014 (N2010/7211/RT).

Källa: Tillväxtverket och Statens jordbruksverk.

Internationell utblick och samarbeten

Sverige blir alltmer integrerat i ett globaliserat sammanhang, vilket märks bl.a. genom att svenska företag ingår i internationella företagskonstellationer och globala värdekedjor. Sveriges grannländer och EU i sin helhet har stor betydelse för svenska företag och Sveriges hållbara regionala tillväxt. Ungefär två tredjedelar av all svensk handel bedrivs med länder inom EU. Hälften av denna handel sker med länder i Östersjöregionen.

Svenska regioner i internationell jämförelse

Regeringen gav i september 2015 OECD i uppdrag att genomföra en uppföljning av sin Territorial Reviews Sweden 2010. En Territorial Review innebär en genomlysning av förutsättningarna för hållbar regional tillväxt och utveckling samt ger både ett kunskapsunderlag och rekommendationer för den fortsatta politikutvecklingen. OECD redovisade uppföljningsrapporten Territorial Reviews Sweden 2017 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i februari 2017 (N2017/04101/RTS). I studien görs en genomgång av hur Sverige genomfört och arbetat med rekommendationerna utifrån politikområdets utveckling. Den innehåller för-

nyade rekommendationer med ett särskilt fokus på innovativ och hållbar landsbygdsutveckling, regional utveckling samt regionala organisations-, styr- och ledningsformer.

En av rekommendationerna från Territorial Reviews Sweden 2010 var ökad decentralisering av befogenheter till landstingen för regional utveckling. Sverige har utvecklats i linje med denna rekommendation då landstingen i flera län övertagit det regionala utvecklingsansvaret enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

En av de främsta utmaningarna inom regional utveckling är samordning mellan aktörer på nationell och regional nivå. Sverige stärker enligt OECD det dialogbaserade angreppssättet för flernivåstyrelse och förbättrar sin förmåga att samordna en mångfald av aktörer inom det politiska området och statsförvaltningen. Samordningen mellan statlig politik och aktörer med regionalt utvecklingsansvar har utvecklats, bl.a. med hjälp av nationellt forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. OECD uppmärksammar även det stora antalet statliga myndigheter som är involverade i genomförandet av politiken och föreslår att olika politikområden samordnas i större utsträckning.

En annan fråga som OECD lyfter fram är länens storlek och betonar behovet av ytterligare regionala reformer. De anser också att det behövs ett förtydligande av det ansvar som aktörer med regionalt utvecklingsansvar har. OECD betonar att utvidgningen av arbetsmarknadsregioner kräver bättre horisontell sektorsövergripande samverkan mellan såväl kommuner som aktörer med regionalt utvecklingsansvar. Planeringsfrågorna behöver enligt OECD ta större hänsyn till funktionella geografiska områden.

En utveckling av arbetet med energiomställning ansåg OECD skulle kunna vara ett incitament för regional innovation. Sedan 2010 har Sverige enligt OECD visat en stor ambition inom grön tillväxt för att bl.a. främja en energiomställning på den regionala nivån.

OECD rekommenderade 2010 en bättre integrering av transportpolitiken med bl.a. den regionala tillväxtpolitiken. Även om samordningen enligt OECD har förbättrats, bl.a. i och med inrättandet av Trafikverket, kvarstår vissa utmaningar i den övergripande samordningen av transportpolitiken.

För landsbygdsutvecklingen ger OECD en rekommendation att utveckla en nationell lands-

bygdspolitik som bl.a. bör vara väl samordnad med den regionala tillväxtpolitiken.

Regeringens behandling av riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen har i april 2016 lämnat två tillkännagivanden till regeringen med bäring på statliga myndigheters lokalisering (bet. 2015/16:NU17 punkt 2, rskr. 2015/16:201 samt bet. 2015/16:FiU25 punkt 9, rskr. 2015/16:208), se utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.

2.5.3 Analys och slutsatser

Så utvecklas Sverige och dess regioner

Förutsättningarna för att skapa utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft varierar över landet. Alla människors, såväl kvinnors som mäns, möjligheter att leva samt att etablera och utveckla företag och verksamheter är beroende av ett antal grundläggande strukturella förutsättningar i de miljöer de bor och verkar i. Det handlar bl.a. om tillgång till transporter och andra former av kommunikationer, service, arbetsmarknader, natur- och kulturmiljöer, kulturvärden, boende, samt närhet till utbildning, forskning och innovationsmiljöer.

Regioner med likartade strukturella förutsättningar utvecklas olika, det gäller såväl i gles- och landsbygder som i små och medelstora städer och storstadsområden. Det finns följaktligen fler faktorer än de strukturella som påverkar utvecklingsmöjligheterna.

Den generella bilden är dock att befolkningsmässigt större regioner, bl.a. städer, med väl utvecklade kommunikationer är mer attraktiva och har bättre förutsättningar för hållbar tillväxt än befolkningsmässigt mindre regioner, med stora avstånd till större städer med sämre utvecklade kommunikationer. Bilden nyanseras samtidigt av att ett antal befolkningsmässigt små regioner har särskilda förutsättningar som exempelvis stora råvaruresurser eller särskilt attraktiva livs- och boendemiljöer. Andra särskilda förutsättningar kan vara attraktiva natur- och kulturmiljöer, kulturvärden eller en särskild näringslivsstruktur. Även andra befolknings-

mässigt mindre regioner har möjligheter att utvecklas.

Regioners utvecklingsnivå påverkas även av faktorer som nyföretagande, företagsutveckling och innovationsförmåga. Deras utvecklingsnivå påverkas även av it-investeringar, det civila samhällets struktur och omfattning, regionalt ledarskap samt av möjligheten att samarbeta med andra regioner såväl i Sverige som internationellt, bl.a. för att skapa större arbetsmarknader.

Viss kunskap som är relevant för företagen är inte begränsad av nationens gränser utan hämtas snarare på en global marknad. Annan kunskap, ofta benämnd tyst kunskap, främjas ofta i nätverk i den lokala eller regionala miljön och är betydligt mer bunden till en viss geografi. Anledningen till detta är att konkurrenskraft påverkas av företagens möjlighet och förmåga att ta till sig information och kunskap samt av att vara lärande och innovativa. Detta är faktorer som bl.a. främjas i den lokala och regionala miljön. Det är därför betydelsefullt att på regional och lokal nivå fortsatt främja näringslivsutveckling och innovation.

Ny förordning om regionalt tillväxtarbete

Den nya förordningen om regionalt tillväxtarbete sätter delvis nya ramar för det regionala tillväxtarbetet och kommer enligt regeringen bidra till att främja ett effektivare regionalt tillväxtarbete. I det arbetet är det bl.a. betydelsefullt att arbetet utformas och bedrivs i sektorsövergripande samarbete mellan aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Det är även betydelsefullt att statliga myndigheter medverkar i det regionala tillväxtarbetet.

Strategier för hållbar regional tillväxt

En central del i den regionala tillväxtpolitiken är ömsesidig samordning av långsiktiga nationella strategier med regionala strategier och program. Det skapar bättre förutsättningar för ett sammanhållet, strategiskt och långsiktigt hållbart tillväxtarbete. Flernivåsamverkan skapar också effektivare lösningar och främjar synergier mellan aktörer och sektorer.

Regionala utvecklingsstrategier för ett strategiskt och långsiktigt arbete

Arbetet med de regionala utvecklingsstrategierna bidrar till att genomföra regeringens strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 och till målet för den regionala tillväxtpolitiken. De regionala utvecklingsstrategiernas breda inriktning har en stark koppling till målen i Europa 2020-strategin och bidrar därmed till Sveriges måluppfyllelse på EU-nivå. Enligt regeringen är det dock positivt att aktörer med regionalt utvecklingsansvar i flera län har nyligen framtagna eller är på gång att ta fram nya regionala utvecklingsstrategier.

EU:s strategi för Östersjöregionen

Arbetet med EU:s strategi för Östersjöregionen innebär en ökning av statliga myndigheters och aktörers med regionalt utvecklingsansvar internationaliseringsarbete. Strategin bidrar till att etablera nya eller stärka existerande samsamarbetsstrukturer i Östersjöregionen. Regeringen anser att detta ökar möjligheterna att hitta gemensamma lösningar på utmaningar i regionen.

Tvärsektoriell styrning, samverkan och dialog

Dialoger inom olika forum och nätverk är centrala för att skapa nationell och regional förankring avseende inriktning och prioriteringar för det regionala tillväxtarbetet. Regeringen bedömer att dialogerna därmed bidrar till att utveckla styrningen, främja lärandet samt stärka sektorsamordningen och flernivåsamverkan.

Det är viktigt med en utvecklad styrning som främjar flernivåsamverkan i genomförandet av nationella och regionala strategier, program och insatser. Styrningen kan därmed bidra till att förbättra samordningen och skapa synergieffekter mellan olika finansiella resurser.

Regeringen bedömer att medlen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt ofta fungerar som katalysatorer som leder till att strategiska insatser kan komma till stånd. Medlen påverkar utvecklingen i regionerna när de används i samverkan med övriga aktörers resurser, såväl offentliga och privata aktörer som det civila samhället. Insatserna inom utgiftsområdet stöder därför samordnade processer och medför att investeringar görs mer sektorsövergripande. Den projektverksamhet som aktörer med regionalt utvecklingsansvar och länsstyrelserna beslutar

om inom anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* bidrar till att mer än fyra gånger så mycket medel tillförs av andra aktörer i form av medfinansiering.

För att få ett tydligt genomslag för det regionala tillväxtarbetet behövs bl.a. ett starkt regionalt inflytande och ansvar över vissa statliga tillväxtresurser och frågor av betydelse för en hållbar regional tillväxt och utveckling.

Regeringen ser positivt på att landstingen i Blekinge, Kalmar och Stockholms län har ansökt om att få ta över det regionala utvecklingsansvaret fr.o.m. den 1 januari 2019.

Statliga myndigheters medverkan i genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken är betydelsefullt

Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet ska grundas på prioriteringarna i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 samt på prioriteringarna i de regionala utvecklingsstrategierna. En viktig förutsättning för att uppnå målet för politikområdet är att statliga myndigheter har god kunskap om och beaktar regionala förutsättningar och prioriteringar inom sina verksamhetsområden. Att statliga myndigheter samverkar med aktörer med regionalt utvecklingsansvar skapar bättre förutsättningar för ett effektivt regionalt tillväxtarbete. Det skapar också bättre förutsättningar för ökad måluppfyllelse i myndigheternas verksamhet.

Det finns långsiktiga strategier för en hållbar regional tillväxt för ett flertal statliga myndigheter samt en stiftelse. Det är enligt regeringen viktigt att dessa strategier tillämpas och att samverkan med aktörer med regionalt utvecklingsansvar utvecklas ytterligare. Tillväxtverket har en viktig roll i att stödja och möjliggöra erfarenhetsutbyte, men också i att följa och bistå myndigheterna och stiftelsen i utvecklingen av strategierna.

Tillväxtverket har utöver det en viktig roll i att höja kunskapen om regionalt tillväxtarbete hos en bredare krets av statliga myndigheter som har särskilt stor betydelse för det regionala tillväxtarbetet samt fortsatt följa upp hur dessa tillämpar de regionala utvecklingsstrategierna.

Hållbarhet för stärkt utvecklingskraft

Regeringen ser positivt på att aktörer med regionalt utvecklingsansvar och Tillväxtverket med

hjälp av strategier, program och insatser i ökad grad arbetar med såväl en ekonomiskt, socialt som miljömässigt hållbar utveckling.

Stärkt fokus på miljö

De högt ställda målen för den svenska klimat- och miljöpolitiken kräver ett aktivt och långsiktigt arbete för en hållbar utveckling på alla politiska nivåer, inte minst regional och kommunal nivå. Ett flertal av insatserna inom regionalfondsprogrammen bidrar till klimatmålen vilket enligt regeringen är positivt.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar har fått i uppdrag att ta fram och genomföra en regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet. Regeringen gör bedömningen att uppdraget kommer att bidra till dels målet för politikområdet, dels till de nationella miljömålen.

Miljödriven näringslivsutveckling för stärkt konkurrenskraft

Det är positivt att aktörer med regionalt utvecklingsansvar har prioriterat och utvecklat arbetet med miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher och energifrågor. Regeringen bedömer att sådana prioriteringar har bidragit till att påskynda strukturella förändringar i näringslivet i termer av minskad användning av energi och råvaror samt ökad resurseffektivitet och minskad belastning på ekosystemen. Ett utvecklingsarbete kvarstår dock och det är därför bl.a. viktigt att arbetet bedrivs långsiktigt.

Jämställdhet

Regeringen ser positivt på att jämställdhet används som ett medel för att uppnå hållbar regional tillväxt, dvs. att bl.a. ta till vara både kvinnors och mäns kunskaper, affärsidéer och innovationsförmåga. Inom ramen för uppdraget för jämställd regional tillväxt anser regeringen att det finns möjligheter för aktörer med regionalt utvecklingsansvar att förstärka och prioritera arbetet ytterligare. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar och Tillväxtverket har genom uppdraget bl.a. haft möjlighet att arbeta mer strukturerat och långsiktigt. Samlade insatser från aktörer med regionalt utvecklingsansvar bedöms kunna bidra till målet för politikområdet och regeringens mål om jämställd regional tillväxt.

Integration

Integrationsperspektivet har fortsatt stort fokus i det regionala tillväxtarbetet. En viktig del i arbetet har varit uppföljningar och erfarenhetsutbyte kring hur utrikes födda kvinnor och män kan nås av olika insatser. Även samordning mellan länsstyrelser, Arbetsförmedlingen och andra statliga myndigheter, kommuner och andra berörda regionala aktörer har bidragit till arbetet med att ta till vara kunskaper, affärsidéer och innovationsförmåga hos kvinnor och män med utländsk bakgrund.

Värdet av samordning har också varit tydligt då det gäller de europeiska struktur- och investeringsfondernas bidrag till integration och för nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Det är bl.a. viktigt att fondernas insatser kompletterar varandra.

Främja lärandet för att utveckla den regionala tillväxtpolitiken

Erfarenhetsutbyte och samarbeten inom och mellan regioner, mellan förvaltningsnivåer och mellan olika sektorsområden är betydelsefullt för att stärka lärandet.

Regeringen genomför ett flertal insatser för att stärka arbetet med analyser, uppföljning, utvärdering samt lärande i syfte att stärka utvecklingen av den regionala tillväxtpolitiken. Det handlar bl.a. om att detta har preciserats i den nya förordningen om regionalt tillväxtarbete. Det handlar också om att strukturfondsprogrammen perioden 2014–2020 kommer att ha ett ökat fokus på resultat.

Regeringens uppdrag i december 2016 till Tillväxtverket att bidra till ökat resultatfokus i uppföljningen av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* förväntas resultera i att uppföljningen av den projektverksamhet som finansieras av anslaget kan stärkas och utvecklas.

Återkommande dialoger med bl.a. aktörer med regionalt utvecklingsansvar, tillsammans med en systematisk uppföljning av det regionala tillväxtarbetet, förväntas enligt regeringen skapa förbättrade förutsättningar för lärande och en utvecklad resultatredovisning.

Särskilda initiativ

Långsiktigt regionalt kompetensförsörjningsarbete

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar bedriver, med kompetensplattformarna som verktyg, ett viktigt arbete inom kompetensförsörjningsområdet.

Regeringen ser att det finns behov av att identifiera vad som bör ingå i det grundläggande regionala kompetensförsörjningsarbete som ska vara gemensamt för alla län, för att länens kompetensförsörjningsarbete ska kunna utvecklas ytterligare. Tillväxtverkets förslag på riktlinjer för regionalt kompetensförsörjningsarbete, som redovisades i juni 2017, utgör ett viktigt underlag. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar kan, med kompetensplattformarna som verktyg, samla berörda aktörer, bidra till utbildningsplaneringen och därmed förbättra matchningen regionalt. De kan även bidra till att komplettera nationella insatser inom bl.a. arbetsmarknads-, utbildnings- och näringspolitikens områden.

Stärkt fysisk planering i det regionala tillväxtarbetet

Regeringen ser positivt på att frågor om fysisk planering får en starkare ställning i det regionala tillväxtarbetet och att territoriella perspektiv i de regionala utvecklingsplanerna stärks. Samverkan och kunskap om den fysiska planeringens betydelse för hållbar tillväxt både lokalt och regionalt bör fortsatt utvecklas. Tillväxtverkets fortsatta arbete med aktörer med regionalt utvecklingsansvar om att stärka kopplingen mellan samhällsplanering och näringslivsutveckling ser regeringen positivt på.

Regionalfondsprogrammen tillför mervärden i det regionala tillväxtarbetet

Insatserna inom regionalfondsprogrammen ska primärt användas till att främja strukturförändringar, regional konkurrenskraft och samarbete över nationsgränser.

Programperioden 2007–2013 har slutredovisats till kommissionen och regeringen kan konstatera att genomförda insatser har haft en god måluppfyllelse avseende näringslivsutveckling, ökad konkurrenskraft, sysselsättning samt bredbands- och transportinfrastruktur.

Insatserna har därmed bidragit till att uppnå målet för politikområdet.

Satsningar inom innovation, entreprenörskap och digitalisering har genomförts och bidragit till att stärka näringslivet och innovativa miljöer i hela landet.

Regeringen bedömer vidare att genomförandet av de territoriella samarbetsprogrammen perioden 2007–2013 bidragit till stärkt samarbete med grannländer till Sverige inom prioriterade områden som bl.a. forskning och innovation.

De första utvärderingsresultaten från programperioden 2014–2020 har redovisats. Regeringen ser det som positivt att utvärderarna bedömer att programmen bidrar till ökad konkurrenskraft och hållbar regional tillväxt. När det gäller insatserna riktade till att främja övergången till en koldioxidsnål ekonomi anser regeringen att det är viktigt att de utvecklas så att programmets insatser blir effektivare.

Regeringen anser att det är positivt att svenska aktörer i hela landet aktivt deltar i gränsöverskridande samverkan med aktörer i andra länder för att stärka gränsöverskridande innovationsmiljöer och näringslivet i gränsregionerna samt skydda natur- och kulturmiljöer. Programmen är viktiga verktyg för att stärka den utvecklingskraft som finns i Sveriges gränsregioner.

Förutom betydande utvecklingsmedel som tillförs den regionala tillväxtpolitiken är regionalfondsprogrammen också ett instrument för att samla relevanta aktörer kring en gemensam strategi i programområdena, vilket underlättar långsiktiga insatser med förutsägbarhet och stabilitet som både bygger på regionala och nationella prioriteringar. Sammanhållningspolitiken har på så vis skapat incitament att mobilisera breda grupper med gemensamma utmaningar och mot gemensamma mål. Regeringen anser att regionalfondsprogrammen bidrar till utveckling av regionala styrkeområden och innovativa miljöer som skapar förutsättningar för konkurrenskraftiga företag och utvecklingskraft i hela landet. Regeringen bedömer vidare att det är viktigt att regionalfonden samspelar med relevanta nationella och europeiska insatser.

Förbättrad tillgång till kapital

De strukturella förutsättningarna och tillgång till kapital för utveckling av företagande, entreprenörskap och innovationer varierar över

landet. Regeringen bedömer det som viktigt att företag i alla delar av landet ska få förbättrade möjligheter till finansiering.

Satsningen på regionala riskkapitalfonder har bidragit till att riskkapital på ett annat sätt än tidigare blivit tillgängligt för företag utan tidigare vana av riskkapital i hela landet. Regeringen anser vidare att insatsen bidragit till att stärka strukturen för kapitalförsörjning i hela landet.

Regeringens bedömning är att de selektiva regionala företagsstöden har en betydelsefull roll i det regionala tillväxtarbetet genom att vara ett viktigt komplement i kapitalförsörjningen till företag. De har enligt regeringen bidragit till en hållbar tillväxt i stödföretagen. Regeringen ser positivt på det pågående arbetet för att utveckla företagsstöden avseende jämställdhet, integration och miljö, inklusive klimat. De regionala handlingsplanerna för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet liksom de regionala klimat- och energistrategierna bör kunna bidra i arbetet.

Det regionala transportbidraget har enligt regeringen kompenserat berörda företag för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd. Det har även delvis stimulerat till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Transportbidraget utjämnar skillnaderna mellan företag inom och utanför stödområdet avseende merkostnader på grund av lägesnackdelar. Regeringen anser att transportbidraget är en viktig del i arbetet med att utveckla de regionala företagsstöden avseende jämställdhet, integration och miljö, inklusive klimat. Den regionala nedsättningen av socialavgifter är också viktig för företagens utveckling. Sammantaget bidrar dessa stödformer till målet för politikområdet. Regeringen anser att det är positivt att flera av stöden även ger möjligheter att arbeta med inomregionala skillnader.

Ökade satsningar inom området kommersiell service i gles- och landsbygder

Regeringen anser att tillgänglighet till service är en av förutsättningarna för hållbar tillväxt och utveckling i landets gles- och landsbygder.

Regeringen bedömer att de regionala serviceprogrammen, vars genomförandeperiod förlängts t.o.m. 2020, bidrar till att skapa en bättre tillgänglighet till kommersiell och viss offentlig service.

Det särskilda driftstödet till kommersiell service i de glesbygder som är särskilt sårbara och utsatta har varit viktigt för utvecklingen. Även de medel som beviljats inom Sveriges landsbygdsprogram 2014–2020 har varit betydelsefulla för tillgängligheten till service.

Regeringen bedömer att utan stöd till strategiska serviceställen hade tillgängligheten till dagligvaror och drivmedel varit betydligt sämre i många gles- och landsbygder. Stöden har ökat möjligheten att kunna bo, vistas och verka i alla delar av landet. Stöden har därför bidragit till målet för politikområdet.

2.6 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har lämnat en revisionsberättelse med avvikande mening för Tillväxtverkets årsredovisning 2016. Enligt Riksrevisionen innehåller årsredovisningen omfattande felaktigheter som påverkar hela den finansiella redovisningen samt ger följdfel i de finansiella uppgifterna i resultatredovisningen. Tillväxtverket har, enligt Riksrevisionen, inte redovisat valutakursdifferenser som uppstått vid inbetalningar från EU i uppbördsavsnittet avseende utgifter som myndigheten återkrävt från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf). Detta påverkar enligt Riksrevisionen hela den finansiella redovisningen samt ger följdfel i de finansiella uppgifterna i resultatredovisningen.

Regeringen delar inte Riksrevisionens uppfattning att Tillväxtverket har gjort allvarliga fel i sin redovisning på denna punkt. Sveriges mellanhavande gentemot EU regleras på EU-nivå, på nationell nivå och genom riktlinjer från Ekonomistyrningsverket. Vid en bedömning av om Tillväxtverket följt dessa regleringar har det inte varit möjligt för regeringen att identifiera allvarliga fel i Tillväxtverkets hantering.

När det gäller övriga rekommendationer från Riksrevisionen kommer regeringen att nära följa de åtgärder som Tillväxtverket vidtar för att utveckla myndighetens interna styrning och kontroll.

2.7 Politikens inriktning

2.7.1 Inledning

Regeringens mål är att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Parallellt med sysselsättningsmålet prioriterar regeringen att nå de nationella miljö- och klimatmålen och uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män.

Målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. De regionala utmaningarna är stora och varierar mellan olika regioner. Klyftorna inom och mellan olika regioner ökar i såväl Sverige som inom EU.

De regionala förutsättningarna skiljer sig åt över landet, bl.a. avseende befolkningsstruktur, utbildningsnivå, näringslivets sammansättning, pendlingsmöjligheter och närhet till större tätorter. Det behövs en modern och aktiv politik för hela landet som inriktas på att regionerna ska ges möjligheter att växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar. Det gäller såväl städer och stadsregioner, tätorter och tätortsregioner av olika storlek som olika typer av landsbygder och landsbygdsregioner. Tätorter samt gles- och landsbygder drar nytta av varandra och ska ses som sammanlänkade regioner. Ju fler regioner som är starka och expansiva, desto bättre för Sverige.

Den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till regeringens mål att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020, bl.a. genom insatser som bidrar till att näringslivet utvecklar hållbara varor och tjänster, nya affärsmodeller samt nya marknader i hela landet. Den regionala tillväxtpolitiken ska även bidra till att nå ett flertal av de relevanta nationella miljömålen och de globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030).

Miljö-, jämställdhets- och integrationsperspektiven ska på ett tydligt sätt integreras i det regionala tillväxtarbetet och därmed bidra till en hållbar regional utveckling.

Riksdagen har under 2017 beslutat om ett klimatpolitiskt ramverk med ambitiösa nya klimatmål. De högt ställda målen för den svenska klimat-, miljö- och energipolitiken kräver ett aktivt och långsiktigt arbete för en hållbar utveckling på alla politiska nivåer, inte minst den regionala nivån inklusive aktörer med regionalt utvecklingsansvar. Regeringen tar nu initiativ för att hela Sverige ska kunna stärka sin lokala och

regionala konkurrenskraft och samtidigt nå nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045.

En jämn fördelning av makt och resurser mellan alla människor, ett livskraftigt civilsamhälle samt ett samhälle där hänsyn tas till miljön och där klimatpåverkan minskas är ett Sverige som håller ihop.

Den nya förordningen om regionalt tillväxtarbete kommer att vara betydelsefull för utvecklingen och genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition med förslag till en sammanhållen landsbygdpolitik.

Stöd till socioekonomiskt eftersatta kommuner och områden

Det finns områden i Sverige som har stora utmaningar med t.ex. hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå, lågt valdeltagande och låg sysselsättningsgrad. Denna situation kan inte accepteras. Oavsett var man bor i Sverige, ska man ha goda möjligheter att utvecklas och vara delaktig i samhällslivet.

Därför föreslår regeringen en långsiktig satsning på socioekonomiskt eftersatta kommuner och områden. Regeringen vill med denna satsning stärka kommunernas eget arbete för att förbättra förutsättningarna i de områden som har störst behov. Insatsen är viktig för att Sverige socialt och ekonomiskt ska hålla ihop och den bidrar till en hållbar utveckling i såväl städer, tätorter samt gles- och landsbygder i hela Sverige. För satsningen föreslås 500 miljoner kronor 2018, beräknas 1 500 miljoner för 2019 och fr.o.m. 2020 beräknas 2 500 miljoner kronor. Se även utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering.

2.7.2 Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020

Regeringens strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 ska bidra till att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Strategin innehåller regeringens prioriteringar för det regionala tillväxtarbetet. Prioriteringarna är tvärsektorieella och omfattar politikområden där europeiska, nationella, regionala och lokala

insatser och finansiella resurser samordnas och kompletterar varandra. Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet ska beaktas inom alla prioriteringar. Strategin är vägledande för inriktning och genomförande av det regionala tillväxtarbetet samt för statliga myndigheters medverkan i tillväxtarbetet. Strategin är även styrande för användningen av de medel som anslås inom utgiftsområdet för att uppnå målet för politiken. Den regionala tillväxtpolitiken och genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik är nära integrerade.

Uppföljningen av den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 kommer att vara ett underlag för utveckling av politiken.

Regeringen anser att flera av OECD:s rekommendationer i rapporten Territorial Reviews Sweden 2017 är intressanta och att de kan vara ett underlag i den fortsatta politikutvecklingen.

2.7.3 EU:s sammanhållningspolitik

Sammanhållningspolitiken främjar Europas konkurrenskraft och bidrar till att hålla ihop Europa och Sverige. Regeringen följer noga genomförandet av programperioden 2014–2020. Lärdomar från genomförandet tillsammans med erfarenheter från förhandlingen med kommissionen om regelverk och program samt utvärderingar kommer att ligga till grund för förberedelser och påverkansarbete inför arbetet med sammanhållningspolitiken efter 2020. Inriktningen av politiken bör i än högre grad ta hänsyn till olika territoriella förutsättningar. Den bör även hantera gemensamma samhällsutmaningar såsom kompetensförsörjning, struktur- och omvandling samt klimatets förändring och dess effekter. De horisontella dimensionerna jämställdhet, integration och miljö ska ha hög prioritet.

Dialog med aktörer på olika nivåer och regionalt utvecklingsansvariga aktörer är av stor vikt. Resultatorientering och tematisk fokusering utifrån regionala behov ska fortsatt vara en viktig utgångspunkt i arbetet. Olika sätt att stärka det gränsöverskridande samarbetet ska också övervägas. Regeringen anser vidare att ytterligare steg behöver tas i en anpassning av regelverket så att krav och kostnader för genomförandet ställs i relation till storleken på EU-medlen som

tilldelas respektive land. Regeringen anser det också viktigt att identifiera och genomföra för-
enkling i alla delar av genomförandet på EU-nivå
och nationell nivå.

Prioriteringar för regionalfonden programperioden 2014–2020

Regionalfondsprogrammets inriktning i Sverige
är tydligt kopplad till Europa 2020-strategin.
Insatserna är fokuserade på ett fåtal priorite-
ringar. Regionalfondsprogrammen investerar i
regional konkurrenskraft och ökad sysselsätt-
ning i hela Sverige.

Regeringen anser att programmen ska verka
för strukturförändrande insatser inom de prio-
riterade områdena innovation, entreprenörskap
samt en koldioxidsnål och grön ekonomi. Rege-
ringen anser vidare att de horisontella
dimensionerna jämställdhet, integration och
miljö ska användas som hävstänger för att nå
bättre resultat i projekten. Regeringen anser
dessutom att det är viktigt att på ett strategiskt
sätt använda de möjligheter till gränsöver-
skridande samarbete med partner i andra med-
lemsstater och tredje land som finns inom
sammanhållningspolitiken.

2.7.4 Prioriteringar

Prioritering innovation och företagande

Innovation

Regeringen vill stärka Sveriges innovations-
förmåga för att bidra till hållbar utveckling och
skapa förutsättningar för nya jobb att växa fram i
hela landet. Arbetet ska bidra till såväl
ekonomisk som social och miljömässig hållbar-
het. Därför krävs det ett väl utvecklat samarbete
mellan bl.a. politik på olika nivåer, näringsliv,
offentlig sektor, statliga myndigheter inklusive
universitet och högskolor, fackliga organisa-
tioner, inkubatorer och s.k. science parks samt
industriforskningsinstitut.

En viktig utgångspunkt för arbetet med att
stärka de regionala innovationsmiljöerna och
bidra till strukturförändringar är regionala ut-
vecklingsstrategier i kombination med regionala
innovationsstrategier, strategier för smart
specialisering eller motsvarande. De regionala

strategierna behöver samspela med nationella
och internationella insatser för att bidra till ett
effektivare innovationsarbete och för att möta de
globala samhällsutmaningarna.

Det är betydelsefullt att regeringens strate-
giska samverkansprogram och nyindustrialise-
ringsstrategin Smart industri, liksom sats-
ningarna på strategiska innovationsområden,
industriforskningsinstitut samt test- och demon-
strationsmiljöer samordnas med regionala
insatser inom dessa områden, se även
utgiftsområde 24 Näringsliv.

Företagande och entreprenörskap

Regeringen anser att det är angeläget att ytterli-
gare underlätta hållbar tillväxt i befintliga företag
och stärka tillväxtorienterade företags utveck-
ling, liksom att fortsatt främja entreprenörskap
och företagande i hela landet.

En väl fungerande kapitalförsörjning är
avgörande för start och utveckling av företag i
alla delar av landet. Företags behov av externt
kapital ska i första hand tillgodoses på den
privata marknaden, men för att säkerställa att
goda affärsidéer realiserar finns det områden där
det kan finnas skäl till marknadskompletterande
offentliga finansieringsinsatser, exempelvis i
tidiga utvecklingskedan.

De regionala företagsstöden fyller en viktig
funktion i områden där marknaden inte fungerar
tillfredsställande eller som viss kompensation för
kostnadsnackdelar i områden med mer perma-
nenta nackdelar som exempelvis mycket långa
avstånd. Stöden ska fortsatt utvecklas för att ge
bättre möjligheter för det regionala tillväxtar-
betet, bl.a. genom att tydligare bidra till en håll-
bar tillväxt genom att stärka aspekterna jäm-
ställdhet, integration och miljö, inklusive klimat.
Regeringen kommer noga att följa genomföran-
det av Tillväxtverkets uppdrag att utveckla de
regionala företagsstöden, inklusive det regionala
transportbidraget, avseende dessa aspekter.
Vidare ska de företagsstöd som endast kan be-
viljas i det särskilda stödområdet utvecklas för
att bättre hantera gleshetsproblematiken med
permanent nackdelar som exempelvis långa
avstånd till större marknader, sämre möjligheter
att ta del av riskvilligt kapital, sämre real-
säkerheter och brist på kompetent arbetskraft.
Oavsett konjunkturläget påverkar dessa för-
hållanden företagen.

Miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor
För att möta klimat-, miljö- och energiutmaningarna och samtidigt främja ett konkurrenskraftigt näringsliv krävs det förändringar i näringslivet. Det krävs såväl strukturella förändringar, inklusive en övergång till förnybara resurser och förbättrad ekosystemförvaltning, som ökad resurseffektivitet. Näringslivets potential till omställning ska därför i större utsträckning tas till vara för att främja miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher.

Klimat-, miljö-, energi- och näringslivsfrämjande insatser bedrivs inom flera politikområden. Det behövs en utvecklad samverkan mellan berörda statliga myndigheter, liksom mellan statliga myndigheter och aktörer med regionalt utvecklingsansvar. Tillväxtverket har en viktig roll avseende ökad samverkan, erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling mellan berörda aktörer. Till exempel har ett regionalt bioekonominätverk inrättats. Uppdraget till aktörer med regionalt utvecklingsansvar att ta fram och genomföra en regional handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet stärker dels samverkan, dels arbetet med klimat och miljö inom det regionala tillväxtarbetet.

Regeringen stärker investeringsstödet Klimatklivet, arbetar för elektrifiering i hela landet och avser att arbeta med regionala planer bl.a. för infrastruktur för el och förnybara bränslen. Detta kommer att vara betydelsefullt för den lokala och regionala klimatomställningen och för att få god effekt ska dessa insatser samordnas med det regionala tillväxtarbetet. Se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt utgiftsområde 21 Energi.

Regeringen kommer att presentera ett nationellt skogsprogram.

Prioritering attraktiva miljöer och tillgänglighet

Tillgänglighet genom transportsystemet

Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Genom att på ett hållbart sätt förbättra tillgängligheten och därmed pendlingsmöjligheterna inom en region eller mellan regioner, s.k. regionintegrering eller regionförstoring, får man väl sammanbundna och större

funktionella regioner. Detta bidrar bl.a. till en bättre matchning av arbetskraft samt en bättre fungerande arbetsmarknad för såväl kvinnor som män. Det är viktigt att tillgängligheten förbättras på ett hållbart sätt inom och mellan regioner samt mellan Sverige och andra länder.

De regionalt utvecklingsansvariga aktörerna i respektive län har en central roll i arbetet med transportsystemet, bl.a. som upprättare av länsplaner inom ramen för den långsiktiga transportinfrastrukturplaneringen, se även utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Fysisk planering och boende

Den fysiska miljöns utformning har stor betydelse för utvecklingen av attraktiva och hållbara livs- och boendemiljöer, motverkandet av segregation samt näringslivets konkurrenskraft. Med växande arbetsmarknads- och bostadsregioner ökar behovet av ett regionalt och regionöverskridande perspektiv i den fysiska planeringen samt för bostadsförsörjningen.

För att skapa hållbara och effektiva fysiska strukturer som stärker sambanden inom och mellan regioner krävs en utvecklad mellankommunal, regional och sektors övergripande samverkan och samplanering, som utgår ifrån ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbara perspektiv. Regeringen ser ett särskilt behov av att regionalt utvecklingsansvariga aktörer fortsätter att utveckla sitt arbete med frågor om fysisk planering och boende.

Fokus för bostadsförsörjningen ska vidare ligga på hållbara, klimatsäkra och väl gestaltade bostäder i boendemiljöer av god kvalitet och som kan efterfrågas även av människor med lägre inkomster. Bostadsmarknaden ska vara öppen för alla. Hur fysisk planering och boende utformas är betydelsefullt för en hållbar utveckling, människors välbefinnande och inte minst för en minskad segregation.

Tillgänglighet genom digitalisering

Digitaliseringen påverkar alla delar av samhället och driver fram utveckling av nya lösningar och strukturer. För att skapa förutsättningar för en fortsatt långsiktig digitalisering har regeringen beslutat om strategin För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi (N2017/03643/D). Strategin belyser bl.a. vikten av ett förstärkt lokalt och regionalt engagemang i digitaliseringsfrågor. Tillgång till bredband är en förutsättning för att öka den digitala delaktigheten i samhället. Det finns behov av att även

fortsatt kunna ge stöd till bredbandsutbyggnad i områden där förutsättningar för kommersiell utbyggnad saknas. De regionala bredbandskoordinatorerna är viktiga för att skapa lokalt och regionalt engagemang, kunskapsuppbyggnad och flernivåsamverkan i frågor som kopplar till bredbandsinfrastruktur. Även regionala bredbands- och digitaliseringsstrategier eller motsvarande bedöms vara viktiga förutsättningar för att utveckla samverkan i det regionala digitaliseringsarbetet, se även utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Kommersiell och offentlig service

Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service är en av förutsättningarna för hållbar regional tillväxt och utveckling i alla delar av landet. I vissa landsbygder är förutsättningarna begränsade för kommersiella aktörer att skapa en god tillgänglighet till kommersiell service. Regeringen har därför inrättat ett kompletterande stöd på 35 miljoner kronor årligen 2016–2019 till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygder. För 2018 föreslås ytterligare 35 miljoner kronor för ändamålet, vilket även beräknas för 2019. Från och med 2020 beräknas totalt 35 miljoner kronor årligen.

Kultur och fritid

Regeringen anser att kultur, kulturarv, naturmiljöer och fritidsaktiviteter är viktiga för en hållbar regional tillväxt och attraktivitet samt att de ska vara tillgängliga i alla delar av landet. Inom det regionala tillväxtarbetet är det angeläget att ta tillvara de möjligheter som allt detta erbjuder, bl.a. i samspel med kultursamverkansmodellen, kulturmiljöarbetet och även andra delar av det kulturpolitiska området. Se även utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Insatser för Gotlands kommun

För att främja en god utveckling i Gotlands kommun föreslår regeringen olika typer av insatser, se utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning samt utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Prioritering kompetensförsörjning

Det är viktigt att kunskap och kompetens tas till vara för en långsiktig och hållbar regional tillväxt. Tillgång till arbetskraft med relevant kompetens är en förutsättning för hållbar

regional tillväxt liksom för utvecklingen av näringsliv och offentlig verksamhet i hela landet. Det ställer krav på en förbättrad matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar har, med kompetensplattformarna som verktyg, en viktig uppgift att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning i hela landet. Med utgångspunkt i bl.a. Tillväxtverkets förslag på riktlinjer för regionalt kompetensförsörjningsarbete finns förutsättningar att nå en samsyn mellan regional och nationell nivå avseende den grundläggande verksamheten i arbetet.

Regeringen anser att det är viktigt att från statlig nivå stödja det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Tillväxtverket ska därför fortsatt stödja arbetet och erbjuda en samlad dialog med berörda statliga myndigheter inom kompetensförsörjningsområdet.

Regeringen föreslår en satsning på förbättrad matchning på arbetsmarknaden via stärkt integrationsperspektiv i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. För satsningen föreslås 7 miljoner kronor 2018 och för 2019 och 2020 beräknas 12,5 miljoner kronor per år.

Prioritering internationellt samarbete

Regeringen anser att det krävs utvecklade internationella nätverk, samarbete och omvärldsbevakning för att regionalt kunna ta till vara globaliseringens möjligheter och möta samhällsutmaningarna.

Samarbete i Sveriges närområde innebär möjligheter till fördjupat samarbete inom ett stort antal områden, som delad forskningsinfrastruktur, integrerad arbetsmarknad, transport- och logistiklösningar samt ett hållbart nyttjande av havet. Det nordiska samarbetet är enligt regeringen en strategisk plattform för konkreta samarbetsprojekt för att möta samhällsutmaningarna. Där kan gemensam nordisk nytta tas tillvara under 2018 då Sverige kommer vara ordförandeland i Nordiska ministerrådet.

EU:s strategi för Östersjöregionen utgör en viktig strategisk utgångspunkt för ett fördjupat samarbete i närområdet. Förmågan till långsiktigt strategiskt arbete bör stärkas genom samverkan mellan olika nivåer och sektorer.

2.7.5 Utvecklad sektorssamordning, resultatfokus och tydliga roller

Utvecklad sektorssamordning och styrning samt resultatfokus

Regeringen anser att förutsättningarna för ett mer resultatinriktat och kunskapsbaserat genomförande av den regionala tillväxtpolitiken behöver utvecklas och stärkas.

Genom utvecklad sektorssamordning och flernivåsamverkan når såväl den regionala tillväxtpolitiken som politikområden med särskilt stor betydelse för den regionala tillväxtpolitiken en bättre måluppfyllelse med befintliga resurser. Som en del i detta är tvärsektorieell styrning av resurser inom i princip samtliga politik- och utgiftsområden av avgörande betydelse. Det innebär att åtgärder inom olika utgiftsområden och politikområden på nationell nivå behöver ta hänsyn till lokala och regionala förutsättningar och prioriteringar.

Det är även viktigt att staten förbättrar samordningen mellan politikområden som har särskilt stor betydelse för den regionala tillväxtpolitiken samt stärker koordineringen av insatser som bedrivs av statliga myndigheter.

Även en förbättrad samverkan mellan aktörer på internationell, nationell, regional och lokal nivå, bl.a. statliga myndigheter, inklusive länsstyrelserna, näringslivet och regionalt utvecklingsansvariga aktörer bidrar till ett effektivare genomförande av insatser på olika nivåer. Det är enligt den nya förordningen om regionalt tillväxtarbete centralt att statliga myndigheter inom sina verksamhetsområden verkar för att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. När det är lämpligt ska myndigheterna i sin verksamhet i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till regionala förutsättningar. Regeringen avser att se över hur hänsyn till regionala förutsättningar bör beaktas i myndighetsstyrningen.

För att få ett effektivt genomförande av den regionala tillväxtpolitiken är det viktigt med kontinuerliga dialoger och väl fungerande samverkan mellan nationell, regional och lokal nivå. Här är det av stor betydelse att relevanta statliga myndigheter utvecklar sin medverkan i dessa dialoger.

Tydliga roller, ansvarsfördelning och statlig närvaro i landet

Roller och ansvarsfördelning i det regionala tillväxtarbetet ska vara tydliga. Regeringens inriktning för den regionala tillväxtpolitiken är ett starkt lokalt och regionalt inflytande och ansvar. Regeringen ansvarar för att övergripande främja flernivåsamverkan och sektorssamordning inklusive styrning av resurser och statliga myndigheter. Statliga myndigheter ska inom sina verksamhetsområden verka för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar leder och utvecklar det regionala tillväxtarbetet i respektive län. Legitimitet och mandat ges den regionalt utvecklingsansvariga aktören genom ett tydligt uppdrag och resurser. Det innebär bl.a. att företräda regionala intressen, att ta fram en regional utvecklingsstrategi och att samordna genomförandet av strategin och insatser för länets utveckling i syfte att uppnå regionala mål.

Den största delen av medlen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt beslutas av aktörer med regionalt utvecklingsansvar i samverkan med olika aktörer på regional, nationell och internationell nivå. Medlen inom utgiftsområdet ska fungera som en katalysator som leder till att strategiska utvecklingsinsatser i länen kan komma till stånd.

Flera landsting har ansökt om att få överta det regionala utvecklingsansvaret i sina respektive län. Detta är i linje med regeringens inriktning att roller och ansvarsfördelning i det regionala tillväxtarbetet ska vara tydliga.

Specialiseringen och sektoriseringen inom den statliga förvaltningen får inte leda till fragmentering och bristande helhetssyn. Staten måste ta ansvar och ha en stark närvaro i hela landet för att bidra till jobb och en hållbar regional tillväxt och utveckling. Enskildas tillgång till offentliga tjänster ska vara oberoende av var i landet man bor. I arbetet med ett Sverige som håller ihop avser regeringen att fortsätta verka för att öka spridningen av statliga myndigheter över landet. Regeringen avser bl.a. att fortsätta arbetet med att omlokalisera myndigheter, se även utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.

2.8 Budgetförslag

2.8.1 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tabell 2.24 Anslagsutveckling 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

2016	Utfall	1 473 254	Anslags- sparande	20 991
2017	Anslag	1 557 637 ¹	Utgifts- prognos	1 538 116
2018	Förslag	2 099 637		
2019	Beräknat	3 127 137		
2020	Beräknat	4 107 137		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionala företagsstöd, ersättning för vissa kreditförluster i stödområdet samt stöd till kommersiell service. Vidare får anslaget användas för viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet.

Kompletterande information

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan län och anslagsposter samt utfärda de föreskrifter m.m. som behövs. Grunden för fördelningen av medlen bygger på att alla regioner kan och ska bidra till Sveriges hållbara tillväxt och utveckling. Olika regioner står dock inför olika stora utmaningar och behoven av statliga medel för strategiska utvecklingsinsatser skiljer sig därmed åt. De regionala aktörerna har därefter ansvaret för att prioritera användningen av de tilldelade resurserna utifrån länets förutsättningar och regeringens prioriteringar.

Regeringen genomför en översyn av principerna för fördelningen av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Översynen har visat att det finns behov av att förändra och förtydliga dels regeringens styrning av medlen, dels befintliga uppföljningssystem. Vid fördelning av medlen

kommer en utgångspunkt att vara de strukturella och dynamiska utmaningar som länen står inför. Utmaningarna värderas utifrån indikatorer som mäter gleshet och avstånd, demografi, kompetens, arbetsmarknad, entreprenörskap och företagande, arbetsproduktivitet samt regional dynamik. Vid fördelning av medel kommer även hänsyn att tas till behovet av medfinansiering av EU:s strukturfonder och stödområdestillhörighet för regionala företagsstöd.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 950 000 000 kronor 2019–2025.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används framför allt till olika regionala företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av olika EU-program. Övervägande delen av de stöd som beslutas inom ramen för anslaget är antingen fleråriga samverkansprojekt med många olika offentliga och privata aktörer eller fleråriga företagsinvesteringar. Medlen betalas ut när kostnader har uppstått. De aktörer som kan fatta beslut om framtida åtaganden mot anslaget har därför små möjligheter att påverka stödets utbetalningstakt. För att verksamheten ska fungera tillfredsställande behövs utrymme för att kunna hantera bl.a. senarelagd verksamhet. Regeringen anser därför att det är viktigt att det finns en marginal mellan bemyndigandet och beräknade utestående åtaganden vid årets slut, dvs. en viss buffert i bemyndigandets storlek. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 950 000 000 kronor 2019–2025.

Tabell 2.25 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021–2025
Ingående åtaganden	1 934 170	2 268 428	2 076 029			
Nya åtaganden	1 496 129	1 035 313	4 784 375			
Infriade åtaganden	-1 161 871	-1 227 712	-1 154 209	-2 481 203	-1 861 636	-1 363 356
Utestående åtaganden	2 268 428	2 076 029	5 706 195			
Erhållet/förslaget bemyndigande	2 993 000	2 950 000	5 950 000			

Regeringens överväganden

Genom riksdagens beslut i samband med budgetpropositionen för 2014 tillfördes anslaget 1:4 *Tillväxtverket* under utgiftsområde 24 Näringsliv 19 miljoner kronor årligen under perioden 2014–2020 (prop. 2013/14:1, bet. 2013/14:NU1, rskr. 2013/14:103). Medlen ska användas till att finansiera Tillväxtverkets uppgifter som förvaltande myndighet för åtta regionala strukturfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram. Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* minskar med motsvarande belopp under denna period.

Genom riksdagens beslut med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen för 2015 tillfördes anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse 4,2 miljoner kronor årligen under perioden 2015–2020 med anledning av EU:s territoriella program (prop. 2014/15:1, bet. 2014/15:NU2, rskr. 2014/15:69). Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* minskar med motsvarande belopp under denna period.

Genom riksdagens beslut i samband med budgetpropositionen för 2016 tillfördes anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* totalt 195 miljoner kronor under perioden 2016–2022 för att medfinansiera riskkapitalsatsningen fondifond inom det nationella regionalfondsprogrammet 2014–2020 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:NU1, rskr. 2015/16:1). Genom samma beslut tillfördes anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* 35 miljoner kronor årligen under perioden 2016–2019. Medlen ska användas till ett kompletterande långsiktigt stöd till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygder. För 2018 föreslås ytterligare 35 miljoner kronor för ändamålet, vilket även beräknas för 2019. Från och med 2020 beräknas totalt 35 miljoner kronor årligen.

Genom riksdagens beslut i samband med vårändringsbudgeten för 2016 och budgetpropositionen för 2017 tillfördes anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* totalt 100 miljoner kronor perioden 2016–2019 (prop. 2015/2016:99, bet. 2015/16:FiU21, rskr. 2015/16:99 och prop. 2016/17:1, utgiftsområde 19, bet. 2016/17:NU2, rskr. 2016/17:104). Medlen ska användas till insatser för hållbar regional tillväxt och näringslivsutveckling i Gotlands län. Regeringen föreslår att insatsen i stället ska ske under perioden 2016–2020 eftersom genomförandet har dragit ut på tiden. Anslaget föreslås minska med 25 miljoner kronor 2018, 15 miljoner kronor 2019 och öka med 40 miljoner kronor 2020.

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* föreslås öka med 7 miljoner kronor 2018. För 2019–2020 beräknas anslaget öka med 12,5 miljoner kronor per år. Medlen ska användas till en satsning på förbättrad matchning på arbetsmarknaden via stärkt integrationsperspektiv i det regionala kompetensförsörjningsarbetet.

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* föreslås öka med 500 miljoner kronor 2018 och beräknas öka med 1 500 miljoner 2019. Från och med 2020 beräknas anslaget öka med 2 500 miljoner kronor. Medlen ska användas till en långsiktig satsning på socioekonomiskt och strukturellt eftersatta kommuner och områden i hela Sverige.

Tabell 2.26 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	1 557 637	1 557 637	1 557 637
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	542 000	1 569 500	2 549 500
Varav BP18	517 000	1 532 500	2 587 500
Varav			
Ändrad fördelning mellan år av medel till Gotlands län	-25 000	-15 000	40 000
Stärkt integration i den regionala kompetensförsörjningen	7 000	12 500	12 500
Kommersiell service i glesbygd	35 000	35 000	35 000
Stöd till socioekonomiskt eftersatta kommuner och områden	500 000	1 500 000	2 500 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 099 637	3 127 137	4 107 137

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 2 099 637 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 3 127 137 000 kronor respektive 4 107 137 000 kronor.

2.8.2 1:2 Transportbidrag

Tabell 2.27 Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

			Anslags-sparande	
2016	Utfall	385 167		-9 303
2017	Anslag	400 864 ¹	Utgifts-prognos	369 148
2018	Förslag	400 864		
2019	Beräknat	400 864		
2020	Beräknat	400 864		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till regionalt transportbidrag och avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Regeringens överväganden

Tabell 2.28 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	400 864	400 864	400 864
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	400 864	400 864	400 864

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 400 864 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Transportbidrag* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 400 864 000 kronor respektive 400 864 000 kronor.

2.8.3 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tabell 2.29 Anslagsutveckling 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

			Anslags-sparande	
2016	Utfall	772 644		589 576
2017	Anslag	1 636 980 ¹	Utgifts-prognos	1 214 328
2018	Förslag	1 421 024		
2019	Beräknat	1 490 500		
2020	Beräknat	1 489 140		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2014–2020 och för eventuella slutregleringar för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2007–2013.

Kompletterande information

Från statens budget sker utbetalningarna inom regionala utvecklingsfonden till åtta regionala

och ett nationellt strukturfondsprogram inom målet för investering för tillväxt och sysselsättning. Tillväxtverket är förvaltande och attesterande myndighet.

Ramen för regionala utvecklingsfonden beräknas till totalt ca 7 929 miljoner kronor inklusive medel för lokalt ledd utveckling.

Samtliga territoriella program som Sverige deltar i hanteras utanför statsbudgeten. Ramen för de territoriella program som redovisas och förvaltas i Sverige är ca 2 612 miljoner kronor (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel). Ramen för programmen som redovisas och förvaltas utanför Sverige är ca 9 656 miljoner kronor (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel), exklusive det europeiska grannskapsprogrammet Kolarctic. Ramen för Kolarctic uppgår till 207 miljoner kronor (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel).

Den valutakurs som fastställts i förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder, och som används vid omräkning av de finansiella ramarna för strukturfonderna, måste fortlöpande analyseras och bör vid behov revideras för att skillnaden mot den verkliga kursen inte ska bli för stor.

Inbetalningarna från Europeiska regionala utvecklingsfonden redovisas på inkomsttitel

6314 *Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020.*

Utbetalningarna från EU:s andra strukturfond, Europeiska socialfonden, redovisas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 800 000 000 kronor 2019–2023.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom regionalfondsprogrammen omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 800 000 000 kronor 2019–2023.

Tabell 2.30 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden period 2014–2020

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021–2023
Ingående åtaganden	3 164 000	4 041 837	4 171 837			
Nya åtaganden	1 650 000	1 280 000	850 000			
Infriade åtaganden	-772 163	-1 150 000	-1 250 000	-1 400 000	-1 370 000	-1 001 837
Utestående åtaganden	4 041 837	4 171 837	3 771 837			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 300 000	4 200 000	3 800 000			

Regeringens överväganden

Tabell 2.31 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	1 636 980	1 636 980	1 636 980
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-212 000	-142 000	-142 000
Överföring till/från andra anslag	-3 956	-4 480	-5 840
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 421 024	1 490 500	1 489 140

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 421 024 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 490 500 000 kronor respektive 1 489 140 000 kronor.